

+eZine
of Modern Texts in Translation

**Translation
Café**

January 2019

Matei Vișniec

translated into English by
MTTLC graduate

Cristina Popișter

© MTTLC <http://revista.mttlc.ro/>

eZine of Modern Texts in Translation

Director
Lidia Vianu

ISSN 1842-9149

Issue 194
January 2019

Issue Editor
Cristina Drăgoi

© MTTLC
© The University of Bucharest

Fragments of prose
by Matei Vișniec

translated into English by
MTTLC graduate
Cristina Popișter

Reviser:
Cristina Botîlcă

IT Expertise:
Cristian Vîjea
Simona Sămulescu

Translation Café started in the year 2007, as the magazine of the MA Programme for the Translation of the Contemporary Literary Text (MTTLC), at the University of Bucharest.

The eZINE consists of translations by graduate students of MTTLC, as a prolongation of their activity in class. They are meant to give the graduates a taste of their future profession, and also to increase their sense of responsibility for a translation they sign under their own name.

The texts are translated from or into English, and belong to all literary genres – fiction, poetry, literary criticism, as well as the drama, the essay. The focus is on Modern Literature, broadly meaning the 20th and the 21st centuries: Romanian, British, and American among others.

<http://www.masterat.mttlc.ro/>
<http://revista.mttlc.ro/>
<http://www.editura.mttlc.ro/>

For comments or suggestions, please contact the publisher lidia.vianu@g.unibuc.ro

Fragments of prose by

Matei Vișniec

Translated into English by

MTTLC graduate

Cristina Popișter

Translation
Café

January 2019

Negustorul de începuturi de roman

4

Nu este ușor să ai un frate mai mare considerat de toată lumea drept un geniu. Imagineați-vă această situație: abia deschizi ochii după naștere și prima frază absorbită de creierul tău conține cuvântul Victor. „Să vezi că va semăna cu Victor”.

Victor este și primul cuvânt pe care l-am pronunțat mai tîrziu. Pentru mai toți copiii prima emisie sonoră coerentă vizează relația afectivă cu mama sau cu tata. Pentru mine primul cuvânt esențial a fost Victor. Cînd mă nășteam eu, Victor avea șase ani, era deja genial și intra în clasa întîi. Învățase să citească spontan și lăsa și ore de engleză. Etapa grădiniței o depășise cu brio lăsînd amintirea unui copil supradotat, iar vecinii îl lăudau pentru politețea și *maturitatea* sa.

Cum vă spun, nu este ușor să fii proaspăt ieșit din pîntelele mamei și să primești botezul focului existențial prin compararea neîncetată cu fratele tău. „Ah, Victor n-a plîns nici măcar o secundă cînd era

The Merchant of Beginnings

4

It is not easy having an older brother considered to be a genius by everyone. Picture this situation: you have barely opened your eyes at birth and the first sentence registered by your brain has ‘Victor’ in it: ‘He will look just like Victor, you’ll see.’

Later on, *Victor* was also the first word I uttered. The first coherent sound for almost every child is related to their relationship with their mother or their father. For me, the first essential word was Victor. When I was born, Victor was six years old, a first-grader and he was already brilliant. He had learned to read spontaneously and he was taking English classes. He had sailed through kindergarten, leaving behind him the memory of an exceptionally gifted child, and the neighbours praised him for his good manners and his *maturity*.

You see, it’s not easy to be freshly out of your mother’s womb and to receive your baptism of fire by being ceaselessly compared with your brother. ‘Ah, Victor didn’t cry for a single moment when he was

*Translation
Café*

„Victor a făcut mai repede la oliță.” „Victor a învățat mai repede să vorbească.” „Victor a învățat mai repede să meargă.” „Victor a învățat mai repede să citească.”

Prima parte a vieții mele a fost o continuă oglindire în existența lui Victor, fratele meu mai mare, fratele meu mai vînjos, fratele meu mai puțin bolnăvicios, fratele meu mai vesel, fratele meu mai deștept, fratele meu mai glumet, fratele meu mai generos... Să nu credeți însă că pe fondul acestui bombardament comparativ subconștientul meu ar fi dezvoltat vreo aversiune față de Victor. Nici pomeneală. Orice aplicare a teoriei freudiene se prăbușește în fața cazului meu. Nicio secundă nu mi s-a dezvoltat în adîncul sufletului vreo reacție de respingere sau, Doamne ferește, de ură față de fratele meu mai mare. Nu, dimpotrivă, toată viața l-am admirat sincer pe Victor. M-am simțit apărat și protejat de existența lui. El a fost pentru mine ca un tel de imensă umbrelă. Știam de la vîrsta de cîteva luni ca puteam să contez pe Victor. De altfel Victor, la rîndul său, s-a purtat cu mine ca un veritabil *frate paternalist*. Din clipa cînd m-am născut Victor și-a

a baby.’ ‘Victor was potty-trained earlier.’ ‘Victor started talking earlier.’ ‘Victor started walking earlier.’ ‘Victor started reading earlier.’

The first part of my life was a continuous mirroring in Victor's existence, my older brother, my stronger brother, my less sickly brother, my more cheerful brother, my cleverer brother, my more playful brother, my more generous brother... But do not imagine that under this wave of comparisons my subconscious developed any aversion towards Victor. Far from it. Any application of Freud's theory is bound to fail in my case. Not for a moment did any reaction of revulsion or, God forbid, hatred against my older brother develop in my subconscious. No, on the contrary, all my life I have truly admired him. I have felt guarded and protected by him. He has been a sort of a huge umbrella to me. From the time I was a few months old, I knew I could count on Victor. And for his part, he acted like a veritable *paternalistic brother*. From the moment I was born, Victor committed himself wholeheartedly to a new mission: that of watching over me.

asumat cu seriozitate o nouă misiune: aceea de a veghea asupra mea.

Ceva mai greu mi-a fost doar atunci când am înțeles că toate hainele pe care le purtam aparținuseră de fapt lui Victor. Ca și toate jucările cu care mă jucam. Cum Victor fusese un copil exemplar, el nu-și tocise niciodată pantofii și nu-și murdărise și nici zdrențuisse hăinuțele. Tot ceea ce mi se oferea, deci, ca îmbrăcăminte, de la chiloței pînă la paltonaș, de la cămașuță pînă la căciuliță, fusese deja purtat într-o manieră *responsabilă* de Victor, așa că obiectele păreau nou-nouțe. Imposibil să nu-l apreciezi, deci, pe Victor pentru enormă economie adusă în casă, mai ales că tata, ca funcționar la poștă, nu avea un salariu foarte mare, iar mama era casnică deși mai cîștiga câte un ban cu mașina de cusut.

Întreaga noastră familie a început apoi, când Victor a împlinit 16 sau 17 ani, să graviteze în jurul acestui frate al meu mai mare dotat cu o autoritate naturală incontestabilă. De la vîrsta de 14 ani Victor era deja capabil să abordeze orice subiect cu adulții. Victor citea presa, urmărea jurnalele televizate și avea opinii politice. Victor era capabil să analizeze critic un film, să-și argumenteze punctul de vedere, să-i

I found it a bit difficult only when I realized that all the clothes I wore had actually been Victor's. Just like the toys I was playing with. Because Victor had been an exemplary child, he had never worn out his shoes or dirtied or torn his clothes. Thus everything I was offered in the way of clothing, from my underpants to my little coat and from my little shirt to my bonnet, had already been worn *responsibly* by Victor, so that the objects looked brand new. It was impossible not to appreciate Victor for the huge saving to the household, as father didn't earn too much as a mail clerk and mother was a housewife, although she did earn a little money thanks to her sewing machine.

When Victor was 16 or 17 years old, our entire family started revolving around my older brother who was gifted with an incontestable natural authority. From the age of 14, Victor was able to tackle any topic with the grownups. Victor read the newspapers, he watched the news and had political views. Victor could give a critical analysis of a film, he could argue his point of view, he could

contrazică pe adulți fără să-i irite, să fie senin chiar și cînd pronunță enormități... Iar în fața adulților care erau în mod evident mai culti și mai pregătiți decît el, Victor se remarcă prin punerea unor întrebări *extrem* de inteligente. De altfel Victor a fost întotdeauna lăudat și pentru uriașă lui capacitate de a fi participativ și sclipitor cînd asculta ceea ce spuneau alții.

Cînd mi-am început anii de școală primară, fotografia lui Victor figura deja pe panourile cu cei mai străluciți elevi din istoria stabilimentului. Din prima zi, învățătoarea mi-a pus această întrebare, care urma după aceea să se repete timp de ani și ani de zile: „tu ești fratele mai mic al lui Victor ?”. Nu a fost profesor să nu-mi fi pus ulterior, din prima zi de școală, pînă la sfîrșitul liceului, această întrebare. În general eram scrutat cu atenție și evaluat cu o oarecare neîncredere. Era ca și cum, în mintea lor, profesorii respectivi încercau să suprapună imaginea mea peste una mai veche, lăsată acolo de întîlnirea lor cu Victor. Or, în mod vizibil, această suprapunere se realiza în defavoarea mea. Imaginea mea, simțeam imediat acest lucru, nu era la fel de pregnantă, la fel de spectaculoasă, la fel de

contradict the adults without irritating them and he would look composed even when talking nonsense... And when faced with grownups who were obviously more accomplished than him, Victor stood out by asking some *very* smart questions. In fact, Victor was always praised for his huge capacity for being participative and sharp while listening to what others were saying.

When I started primary school, Victor's photo could already be seen on every notice board among the brightest students in the history of the school. On the first day of school, the teacher asked me a question which I would hear for the following years over and over again: 'are you Victor's younger brother?'. Since the first day of primary school until the last day of highschool, each and every teacher asked me this question. I was usually being carefully observed and regarded with a certain mistrust. It felt as if the teachers tried merging my image into the older one of Victor. But, obviously, I was losing ground to him. I knew right away that my image was not as striking, impressive and bright as the image imprinted in their memory by Victor. In fact, anytime I felt the merging operation had started and

strălucitoare în raport cu amprenta gravată în memoria acestor adulți de fratele meu Victor. De altfel, ori de câte ori simteam că în mintea lor începea operațiunea de suprapunere, de căutare a punctelor comune între mine și Victor, eu îmi fixam instinctiv privirile în pămînt și rămîneam cu capul aplecat, cu umerii chiar ușor gîrboviți, conștient de fapt că nu eram la înăltîme.

Fără să fi fost un elev rău, nu m-am ridicat însă niciodată la nivelul lui Victor. Iar atunci cînd îi surprindeam totuși pe profesori cu temele mele sau cu răspunsurile mele bune, eram felicitat tot în numele lui Victor, uneori cu fraza „la tema asta te-a ajutat puțin și *fratele*, nu-i aşa?”. În general, la acest tip de semireproș eu nu îndrăzneam să spun „nu, nu-i adevărat”, întrucît întreaga noastră familie era îndatorată lui Victor. Nu știu cum se constituise această certitudine difuză, dar toți vedeam în existența lui Victor un dar divin, o formă de generozitate din partea naturii, un cadou al destinului. Toată familia noastră, altfel spus bunicii, cei trei unchi și cele patru mătuși, ca și nenumărații verișori, împărtășeau același sentiment: și anume că Victor venise pe lume cu o *misiune*. Iată de ce existența întregului nostru clan dobîndeau

they were trying to find similarities between us, I instinctively looked down and kept my head bowed, my shoulders slightly dropped, as I was aware that I couldn't top Victor.

Although I wasn't a bad student, I never was as good as Victor. And when I did impress my teachers with my homework or with my correct answers, I was congratulated on behalf of Victor, sometimes by: 'your *brother* helped you a little, didn't he?'. Usually, I didn't dare to answer this semi-reproach by 'no, it's not true', as the whole family owed so much to Victor. I don't know how this ever-present certainty had sunk in, but we all saw Victor as a divine present, a sort of generosity of nature, a gift from destiny. All our family, that is, my grandparents, three uncles, four aunts and countless cousins thought alike: Victor had a *mission*. This is why our life as a clan became important: we were meant to help, support and motivate Victor.

un sens superior: toți eram făcuți să-l ajutăm, să-l susținem, să-l împingem înainte pe Victor.

Când Victor și-a publicat primele poezii în revista școlii, noi toți am fost convinși că va deveni un mare scriitor. Când a început să câștige primele concursuri școlare de matematică a devenit evident că Victor urma să devină un mare savant. Problema este însă că Victor era bun și la sport, mai ales la handbal, unde eleganța mișcărilor sale devenise principalul spectacol săptămânal al multora dintre colegele sale. „Astea îl măñincă din ochi pe Victor”, spunea deseori mama și avea grija să-i strecoare lui Victor în buzunare câte un fir roșu de ată, ca nu cumva să-l deoache cineva pe fiul ei preferat...

Un moment de extremă tensiune s-a instalat în toate sufletele noastre, ale celor care eram sateliții lui Victor, cînd fratele meu mai mare a trebuit totuși să-și aleagă o facultate. Victor nu putea să opteze pentru *orice*, studiile sale superioare trebuiau să fie pe măsura capacităților sale, a aurei sale. Victor era atît de bun la toate încît ar fi putut studia orice, reuși în orice domeniu... Arhitectura, avocatura, medicina... De câte ori nu s-au pronunțat, la masă, în prezență, dar și în

When Victor's first poems were published in the school magazine, we were sure he would become a great writer. When he started winning his first mathematics competitions, it was obvious that Victor was to become a great scholar. The problem was that Victor was good at sports too, especially at handball where his elegant arm movements represented the weekly eye candy for his colleagues. ‘They can't take their eyes off of him,’ mother often said and she would sneak a red thread in his pockets fearing his favourite son could be bewitched...

We, as Victor's satellites, went through very anxious moments when my older brother had to choose a college major. Victor couldn't choose just *anything*, his major had to match his skills, his aura. Victor was so gifted that he could study anything, he could be successful in anything... Architecture, law, medicine... Oh, how many times I heard these magic words at supper, whether or not Victor was there! Everyone had his say on Victor's studies: grandparents, uncles,

absența lui Victor, aceste cuvinte magice! În privința viitoarelor studii pe care urma să le facă Victor toată lumea a avut dreptul să-și dea cu părerea, și bunicii și unchii și mătușile și verișorii și chiar și vecinii. *Cercetare...* Iată un alt cuvînt care, de la vîrsta de 12 ani, mi s-a înfipt ca un cui în creier. Fratele meu mai mare era făcut să fie cercetător, cel puțin aşa prețindea sora mai mare a mamei. Cînd auzeam acest cuvînt, *cercetător*, îl și vedeam pe Victor, nu știu de ce, îmbrăcat ca Sherlock Holmes, cu o lupă într-o mînă și cu un baston în cealaltă, traversînd orașe și sate, reliefuri și spații stelare, în căutarea absolutului.

Pînă la urmă tot Victor și-a găsit însă un domeniu pe măsura capacităților sale, dar mai ales de natură să ne uluiască pe toți. „Am decis, voi face cibernetică” a spus într-o zi Victor, fără emfază, dar nu fără o ușoară satisfacție, știind că toată familia va rămîne profund surprinsă. În fața cuvîntului *cibernetică* toți membrii clanului nostru au căzut de altfel pe spate.

Buf.

aunts, cousins, even the neighbours. *Research...* A word that had been stuck into my mind like a splinter from the age of 12. My older brother was meant to be a researcher, or at least that was what my mother's older sister thought. When I heard this word, *researcher*, I don't know why, but I saw Victor dressed like Sherlock Holmes, holding a magnifier in one hand and a stick in the other, crossing towns and villages, landscapes and stellar spaces, in search of the Absolute.

In the end, Victor did find a major fit to his skills, but especially fit to amaze us. ‘I made a decision, I will study cybernetics,’ Victor said one day, humbly, but slightly satisfied, aware that our entire family would be completely astonished. Upon hearing the word *cybernetics*, all the members of our clan were taken aback.

Flop.

Translation
Café

5

Trei zile am stat la coadă
la cabinetul de întâmplări
ca să verific dacă întîlnirea mea cu Domnișoara

Ri
fusese sau nu prevăzută

NU, verdictul a fost clar
aproape toți cei o mie de funcționari însărcinați
cu gestiunea întâmplărilor din viața mea
au spus NU

unul singur a spus totuși NU DEȘI
iar un altul a spus NU DAR

toți sunt niște funcționari imbecili și neatenți,
acesta este

5

For three days I stood in a queue
at the happening office
to check if my meeting with Miss

Ri
had been planned or not

NO, the verdict was clear
almost all of the thousand clerks charged
with managing the happenings in my life
said NO

only one said, however, NO ALTHOUGH
and another one said NO BUT

all of them are just stupid, neglectful clerks,
this is

Translation
Café

adevărul

toată ziua beau cafele, fumează și scrutează

superficial

traекторiile ființelor din mine

ieșirile mele în univers, spaimele și gesturile mele bruște

sunteți plătiți de stat absolut pe degeaba

le-am spus

the truth

all day long they drink coffee, they smoke and observe
shallowly

the paths of the beings inside me

my entries into the universe, my fears and my sudden gestures
the state pays you for absolutely nothing

I told them

din moment ce Domnișoara Ri nu era prevăzută

since Miss Ri was not planned

în viața mea

in my life

ce caută ea în poem la mine?

what does she have to do with my poem?

Translation
Café

January 2019

6

Mult prețuite domn,

Vă scriu cu o mare tristețe întrucât mi-a murit un prieten, un om de numele căruia se leagă amintirea unor clipe extrem de plăcute, aş spune chiar extatice, petrecute într-o anumită cafenea din Viena. A murit Leopold Hawelka, poate vă spune ceva acest nume, Hawelka, este o celebră cafenea vieneză. Tot atât de celebră precum Les deux Magots de la Paris, Caffe Greco de la Roma, cafeneaua Odéon de la Zürich sau cafeneaua Louvre de la Praga. În aceste clipe, cînd vă scriu, sunt chiar în cafeneaua Hawelka de altfel, am în față un mic espresso sau un Kleiner Schwarzer cum i se mai spune pe aici, și simt un enorm nod în gît. În cafeneaua aceasta am avut, în ultimii treizeci de ani, multe întîlniri cu cîțiva dintre cei mai buni scriitori ai Europei, mai ales cu cei care au acceptat într-un fel sau altul serviciile noastre. Știu că ați călătorit mult în viața dumneavoastră, că v-ați vînturat de colo-colo prin lume, că ați trăit un an la Londra și mai bine de doi ani în Japonia. Știu că v-ați încercat norocul la Hollywood și că ați trăit o vreme în California, vă cunosc și pasiunea pentru Mediterană și

6

My dearest Sir,

As I am writing to you, I am awfully sad since a friend of mine has passed away, a man whose name reminds me of some very pleasant moments, I would call them even ecstatic, that took place in a certain café in Vienna. Leopold Hawelka has died, perhaps this name rings a bell, Hawelka, it is a famous Viennese café. Just as famous as Les deux Magots in Paris, Caffe Greco in Rome, Café Odéon in Zürich or Café Louvre in Prague. In this moment, as I am writing to you, I am precisely at Café Hawelka, having a short espresso or a Kleiner Schwarzer as they call it around here and I have a huge lump in my throat. In the last thirty years, in this café, I have had many meetings with some of Europe's best writers, mostly with the ones who accepted our services one way or another. I know that you have travelled a lot, that you have been here and there, living for a year in London and for more than two in Japan. I know you tried your luck at Hollywood and that you lived for a while in California, I know your passion for the Mediterranean and the Balkans, I have read the frantic lines about

**Translation
Café**

pentru Balcani, v-am citit rîndurile exalte scrise după sejurul de la Teheran, dar nu știu dacă ați avut vreodată timp să savurați și şarmul spațiului german. Ați incercat vreodată să învățați limba germană? „Eternitatea este făcută ca să învăț eu limba germană”, spunea Mark Twain. Ce elogiu adus acestei limbi fără de care speculația filozofică ar fi fost infinit mai săracă! Ceva mai răutăios a fost Carol al V-lea căruia îi este atribuită această frază: „Lui Dumnezeu îi vorbesc în spaniolă, femeilor le vorbesc în italiană, bărbaților le vorbesc în franceză, iar calului meu îi vorbesc în germană”.

De fapt nu știu de ce vă spun toate aceste lucruri, ca să-mi dezmorțesc probabil puțin fruntea și să uit de moartea prietenului meu Leopold Hawelka. Dacă în acest moment ați intra în cafenea, m-ați vedea singur la ultima masă din stînga barului, plasată strategic chiar în colț. Sunt așezat pe o canapeluță cu dungi, iar deasupra mea tronează un imens ceas rotund placat pe un fel de suport de lemn hexagonal. Ceea ce mi-a plăcut întotdeauna în această cafenea a fost

your holiday in Teheran, but I do not know if you have ever had the time to enjoy the charm of the German space as well. Have you ever tried to learn German? ‘Never knew before what eternity was made for. It is to give some of us a chance to learn German,’¹ Mark Twain said. What an ode to this language without which philosophical speculation would have been much poorer! Charles V was somewhat more mean: ‘I speak Spanish to God, Italian to Women, French to Men, and German to my horse.’²

Actually, I do not why I am telling you all this, perhaps to ease my mind and forget about the death of my friend Leopold Hawelka. If you entered the café at this very moment, you would see me sitting alone at the last table on the bar’s left, strategically placed right in the corner. I am sitting on a striped sofa and above me, a huge round plated clock overlooks the café from a kind of hexagonal wooden support. In fact, I have always liked the wooden architecture in here: almost everything

¹ <https://www.goodreads.com/quotes/435173-never-knew-before-what-eternity-was-made-for-it-is>, last checked: 19:21 12 APRIL 2017

² <https://www.brainyquote.com/quotes/quotes/c/charlesv142488.html>, last checked: 19:43 12 APRIL 2017

de altfel lemnul: aproape totul este din lemn, cu excepția unor plăci rotunde de marmură etalate pe unele mese. Pereții sunt lambrisati cu lemn, podeaua este din lemn, plafonul este din lemn, scaunele sunt din lemn... Lemnul conferă un fel de simplitate, de sinceritate acestui loc în care nimic nu este sofisticat, nimic nu este luxos și unde simții totuși că unicitatea devine un lux. Hawelka este cafeneaua în care ai impresia că nu s-a schimbat nimic de cel puțin patru sau cinci decenii, de altfel plafonul de lemn s-a coșcovit puțin, uneori chiar ai impresia că unele dintre casetoanele sale s-ar putea desprinde dintr-un moment în altul și să-ți cadă în cap.

Dar, repet, nu știu de ce m-am apucat să vă descriu cafeneaua. Nodul meu din gât (sau din gînd?) s-a mai înmuiat puțin întrucât am cerut între timp să-mi fie adus un pahar cu vin fierb. De fapt, voi am să vă spun că în această cafenea, acum foarte mulți ani, i-a fost șoptită la ureche o frază lui Elias Canetti. Știți cum începe celebrul său eseu Masele și puterea? Probabil că știți, dar v-o reamintesc: „Nimic nu-l sperie pe om mai mult decât contactul cu necunoscutul”.

is made of wood, apart from some round marble plaques displayed on some tables. There are wood paneled walls, a wooden floor, a wooden ceiling, wooden chairs... The wood gives an air of simplicity, of honesty to this place where nothing is sophisticated, nothing is luxurious, but you feel that uniqueness becomes a luxury. Hawelka is the café where you have the feeling that nothing has changed for at least four or five decades; in fact, the wooden ceiling has begun to peel off a little, sometimes even giving you the impression that one of its coffers could come loose any minute and fall on your head.

But, I repeat, I do not know why I have started describing the café. The lump in my throat (or in my mind?) has softened a little as, in the meanwhile, I have ordered mulled wine. Actually, I wanted to tell you that in this café, very many years ago, a sentence was whispered into Elias Canetti's ear. Do you know how his essay, 'Crowds and Power,' begins? You probably do, but I will remind you: 'Facing the unknown is what man fears most.'

Vă urez inspirație dacă scrieți în acest moment.

G.C.

I wish you inspiration if you are writing at this moment.

G.C.

Translation
Café

January 2019

7

Cartea de vizită lăsată de omul care îmi vorbise în grădina Societății Oamenilor de Litere avusese de ce să mă intrigue.

Numele era destul de banal, deși vehicula o anume aluzie la ideea de *curtoazie* și sună oarecum ca o promisiune. Ceea ce provoca perplexitate însă era informația plasată imediat sub nume: *începuturi de roman*. Pe marea majoritate a cărților de vizită acest spațiu este de obicei rezervat unei informații clare: *scriitor, director general, consul onorific, medic specialist în radiologie și imagistică medicală, masaj cu rendez-vous etc...* Sigur, fiecare înscrie ce vrea pe cartea lui de vizită, își poate marca funcția sau specialitatea, aspirația sau *hobby-ul*. Pe câte cărți de vizită n-am citit formule de genul *foto/video*, sau *coordonator proiecte*, sau pur și simplu *președinte*.

Guy Courtois părea să se recomande ca având o legătură cu zona romanesă, mai precis cu *începuturile de roman*, păstrând însă o totală ambiguitate în această privință. Era el un specialist în *începuturi de roman*? Dar în ce sens? Studia *începuturile de roman* din punct vedere literar, din punct de vedere psihologic, din punct de vedere comercial?

7

The calling card left by the man who had spoken to me in the Men Of Letters Society's garden had not intrigued me for nothing.

It was quite an ordinary name, although it alluded to the idea of *courtesy* and somehow sounded like a promise. The puzzling detail was the information placed right under the name: *novel beginnings*. Here, most calling cards usually provide clear information: *writer, general manager, honorary consul, radiology and medical imaging specialist, massage and rendez-vous and so on...* Of course, anyone can write anything on their calling card, the office or specialism, the aspiration or *hobby*. I have lost count of the calling cards that read *photo/video*, or *project manager*, or simply *chairman*.

Guy Courtois seemed to be introducing himself as being related to the novel world, more exactly to the *novel beginnings*, but everything else remained a mystery. Was he a specialist in *novel beginnings*? How? Was he studying them from a literary, psychological or commercial point of view?

Translation
Café

Tot atât de ambiguă era și adresa: pasajul Verdeau 75009 Paris. Sigur, un bun cunoscător al Parisului localizează imediat zona, arondismentul 9 fiind cel al marilor bulevard care se înlăntuiesc de la Opera Garnier pînă la Piața Republicii. În Evul Mediu pe acest traseu se afla un tronson din zidurile de incintă ale Parisului. Debarasat de ele pe la sfîrșitul secolului al XVII-lea, Orașul Luminilor a respirat ușurat și și-a creat o nouă arie de promenadă și de delir colectiv... Cînd teatrele de vodevil și de frisoane săngeroase s-au înmulțit în zonă, uneia dintre aceste artere, *Boulevard du Temple*, i s-a spus *Bulevardul Crimei*. Și nu pentru că s-ar fi comis vreo crimă abominabilă pe trotuarele, în cafenelele sau restaurantele sale, ci pentru că pe scenele acelor teatre bulevardiere se murea copios în fiecare seară, uneori cu litri întregi de *sînge* împroșcat pe scenă, pe costume și pe decoruri. Din toată această pagină de nebunie, din tradiția carnavalurilor și a bătăliilor cu conffeti, din toată această industrie populară a plăcerii au mai rămas astăzi puține urme, printre care *pasaje*. Strîmte, uneori sinuoase, acoperite cu adevărate

The address was equally mysterious: 75009 Passage Verdeau, Paris. Obviously, a true connoisseur of Paris would identify the place right away, the great boulevards between Opéra Garnier and Place de la République being located in district 9. Here, in the Middle Ages, there was a section of the Paris city walls. After being torn down at about the end of the 17th century, the City of Light was relieved and a new promenade and mass frenzy area was created... When the vaudeville and red shiver theatres spread here, one of these avenues, *Boulevard du Temple*, was called *Boulevard du Crime*. There was no dreadful murder committed on its pavements, or in its cafés and restaurants, but plenty of people were dying on these frivolous theatres' stages every night, sometimes spattering entire litres of blood on the stage, the costumes and the props. Today, there are few traces left of this page of madness, of the tradition of carnivals and confetti fights, of this popular industry of pleasure. The *passages* are some of them. Narrow, sometimes meandering, covered with true glass lacework and stained glass, hidden from the eye of the oblivious

dantelării de sticlă și vitralii, ascunse pentru privirea turistului neatent, pasajele amintesc de perioada *La Belle Époque* și sunt adevărate călătorii în timp. Pasajul Verdeau este poate cel mai autentic dintre toate, găzduind cu discreție tot felul de mici galerii de artă, de anticariate, de minusculle restaurante și de librării cu aer prăfuit. Dalele de marmură tocite purtând parcă amprenta a milioane de pași, firmele scrisе cu vechi caractere de litere, felinarele și vitrinele doldora de curiozități, toate acestea și alte detalii nesfîrșite sunt mesajele unui secol epuizat, fragmente dintr-o memorie sfârîmată.

Cînd am ajuns însă în fața librăriei Verdeau am descoperit că nicăieri nu era marcat numele lui Guy Courtois. Iar lîngă librărie nu se afla nimic, altfel spus nu se învecina cu nicio ușă, cu nicio intrare pe care să scrie GUY COURTOIS. Nu, librăria era înghesuită între un cabinet de filatelie preistorică și un studiu fotografic de modă veche. N-am avut de ales decît să intru în librărie și să întreb dacă există vreun domn Guy Courtois al căruia domiciliu sau birou se află pe undeva prin preajmă.

— Domnul Guy Courtois primește, într-adevăr, corespondență la

tourist, the passages remind us of *La Belle Époque* and they truly feel like time travelling. Perhaps Passage Verdeau is the most authentic of them all, discreetly housing all sorts of small galleries, second-hand bookshops, tiny restaurants and fusty bookshops. The time-worn marble tiles that seem to be wearing the mark of millions of steps, the logos written in old fonts, the lamps and windows full of curiosities, all these and other endless details are the messages of a worn out century, they are fragments of a shattered memory.

However, when I got in front of the Verdeau bookshop, I realized that Guy Courtois's name was nowhere to be seen. And there was nothing next to the bookshop, meaning there was no neighbouring door, no entrance that read GUY COURTOIS. No, the bookshop was squeezed between a prehistoric philately office and an old-fashioned photographic studio. I had no choice but to enter the bookshop and ask if the address or office of some man named Guy Courtois was somewhere near.

— Indeed, Mr. Guy Courtois receives his mail at us, explained an

noi, îmi explică un bătrînel excesiv de amabil, cu ochi mici și curioși. Chelia personajului rima perfect cu abajurul sferic al lămpii așezate pe masa la care citea.

Ca urmare a tăcerii mele, bătrînelul își relua lectura, delocjenat de prezența mea în imediata sa apropiere. Omulețul era, pesemne, obișnuit cu acest ritual: când i se vorbea ridică privirile din carte, când interlocutorul tăcea nu pierdea timpul și plonja din nou în plăcerea lecturii.

Cum eu păream însă total interlocat, incapabil să-mi adun gândurile, bătrînelul excesiv de amabil decise să-mi mai acorde zece secunde din timpul său prețios.

— Dacă vreți să-i scrieți, așezați-vă acolo.

Mâna sa tremurîndă îmi indică o mică masă lăcuită stil Ludovic al XV-lea, pe care se aflau: un teanc de foi albe, o călimară cu cerneală, un tampon cu sugativă și o colecție de tocuri cu penită, cum nu mai folosisem din copilărie, de la orele de caligrafie.

În definitiv de ce nu, mi-am spus, îi voi scrie câteva cuvinte acestui domn Guy Courtois dispărut în mod destul de nepoliticos în natură.

overly kind elderly man with curious small eyes. The character's baldness perfectly matched the round shade of the lamp placed on the table he was reading at.

Following my silence, the elderly man resumed reading, not at all uncomfortable because of my presence right next to him. Apparently, the little man was used to this ritual: when talked to, he would look up, then, when the interlocutor was silent, he would not waste time, diving again into the pleasure of reading.

But as I looked completely uneasy, incapable of composing my thoughts, the overly kind elderly man decided to give me ten more seconds of his precious time.

— If you wish to write him, have a seat over there.

His shaking hand pointed to a small polished Louis XV table, on which one could find: a pile of blank papers, an inkwell, blotting paper and a set of nib pens, the kind I had not used since childhood, during calligraphy classes.

Well, why not, I told myself, I would write a few words to this man called Guy Courtois who had vanished in a rather ill-mannered way.

— Doriți cumva o cafea? mă întrebă din nou bătrînelul excesiv de politicos, sacrificînd alte cinci secunde din viața sa și întrerupîndu-se din nou din pasionata sa lectură. Fără să-mi aștepte răspunsul el îmi indică, pe unul din rafturile din preajma mesei, o veche cafetieră din argint înconjurate de șase cești din porțelan de Sèvres. Nu știu de ce, dar cafetiera înconjurate de cești mi-a evocat imaginea unei reuniuni literare secrete și foarte intime: era ca și cum cafetiera, ca un *guru* incontestabil, ar fi povestit ceva unor ascultători curioși, așezați pe mici taburete în jurul autorității narrative centrale.

— Atenție că e fierbinte, mai spuse bătrînelul, de data aceasta fără să-și ridice privirile din carte.

Dacă povestea pe care o citea n-ar fi fost atât de palpitantă, probabil că mi-ar fi explicat cu răbdare și cu un surîs superior în ce constă superioritatea cafetierelor din argint. Numai ele au această uluitoare capacitate de a păstra timp de ore și ore cafeaua caldă, practic la o temperatură constantă. Ceea ce niciun alt tip de cafetieră nu poate face, cu excepția celor electrice (dar din păcate mereu conectate la priză, ceea ce este o veritabilă orăre, întrucît o cafea bună trebuie

— Would you like a cup of coffee? the overly kind elderly man asked me again, sacrificing another five seconds of his life and interrupting again his thrilling reading. Without waiting for an answer, he pointed at an old silver coffee pot surrounded by six Sèvres porcelain cups. I do not know why, but the coffee pot surrounded by cups reminded me of a secret and very intimate literary reunion: as if the coffee pot, like an unquestionable *guru*, would have spoken to some curious listeners, seated on small poufs around the central narrative authority.

— Be careful, it's hot, the elderly man added, this time without looking up.

If the story he was reading had not been so thrilling, he would have patiently explained, breaking into a superior smile, why silver coffee pots are superior. Only they have this amazing ability to keep the coffee hot for hours on end, basically at a constant temperature. No other type of coffee pots has it, apart from the electric ones (but unfortunately they are always plugged in, which is truly horrific, as a good coffee must always be made *on the fire*).

făcută întotdeauna *la foc*).

Cum mintea mea începuse să capteze deja ceea ce bătrînelul excesiv de amabil ar fi vrut să-mi spună, acesta din urmă preferă să tacă pentru a-și continua lectura. Mie nu-mi trecu prin minte să-l întreb ce citea, ar fi fost poate chiar nepoliticos. Privirile mele reținură însă, de pe cartea sa deschisă, numele unui personaj: X. Pentru moment însă creierul meu nu fu capabil să prelucreze acea informație. Mult mai tîrziu mi-am dat seama că acel om, în acel moment și în prezența mea, nu putea să citească decît o singură carte, iar aceasta era chiar propria mea carte, mai precis acea culegere de proză scurtă recompensată, în urmă cu trei zile, cu stupidul Premiu pentru Proză Scurtă al Librarilor Independenți din Departamentul Île-de-France.

As my mind had already begun catching what the overly kind elderly man would have liked to tell me, he preferred to stay silent and keep on reading. It did not cross my mind to ask him what he was reading, perhaps it would have actually been uncivil. However, from his open book, a character's name caught my eye: X. But for the moment, my brain was incapable of processing that information. Not until much later did I realize that in that very moment and in my presence, that man could read but one book, and that was my own book, more precisely, that collection of short stories awarded, three days ago, the stupid Prize for Short Stories of the Independent Librarians of Île-de-France.

Translation
Café

January 2019

8

Cum să fac să nu o iau în brațe
cînd o văd trecînd prin univers?

îmi fac o listă:
de pus mereu în buzunar un trotuar de rezervă, cînd o văd
că se apropie de mine scot trotuarul și trec pe partea cealaltă

mă prefac neatent, întorc capul spre zid, mă zidesc în el
trec prin zid

sau:
mă întorc brusc și o iau la fugă înapoi, toată lumea va înțelege,
(am uitat ceva esențial, undeva, cu zece douăzeci treizeci
de ani în urmă, fug înapoi spre copilărie)

sau, și mai bine, cînd o văd că se apropie de mine
îmi ridic brațele, le transform în aripi, descopăr brusc

8

How can I not take her into my arms
when I see her passing through the universe?

I make a to-do list:
to always put a backup sidewalk into my pocket, when I see her
approaching me, I take out the sidewalk and cross the street

I feign inattention, I turn my head to the wall, I immure myself
I walk through the wall

or:
I suddenly turn around and run, everyone will understand,
(I forgot something essential, somewhere, ten twenty thirty
years ago, I ran back to my childhood)

or, better yet, when I see her approaching me
I raise my arms, I turn them into wings, I suddenly discover

Translation
Café

că sunt capabil să zbor, la revedere, Domnișoară
nu mai sunt obligat să mor dacă nu vă iau în brațe

sau, și mai bine, nu mă mai nasc, nu mai scriu nimic
nici măcar acest poem nu mai există

nu, nu pot să-i fac asta, ea trăiește cu un poem pe zi
mai bine mă prefac în poem
se va parfuma cu mine, se va lipi de mine la micul dejun
mă va citi poate de mai multe ori...

that I can fly, goodbye, Miss
I am not bound to die anymore if I don't take you into my arms

or, better yet, I am not born again, I don't write anything else
not even this poem exists anymore

no, I can't do this to her, she lives on a poem a day
I'd better turn into a poem
I will be her perfume, she will stick to me for breakfast
perhaps she will read me many times...

Translation
Café

January 2019

9

Nu, nu-mi amintesc să mă fi jucat vreodată cu fratele meu mai mare. Diferența dintre noi nu permitea acest lucru. Și nu este vorba doar de diferența de vîrstă, ci mai mult de diferența de temperament. Cînd am început eu să cresc și să ajung la vîrsta jocurilor, Victor nu mai avea timp pentru *prostii*.

Sigur, am amintirea unor plimbări făcute doar cu el sau împreună cu toata familia, chiar și a unor vacanțe la munte și pe malul mării. Victor însă nu avea o atitudine ludică față de mine, ceea ce voia el să-mi transmită era cu totul altceva. El îmi *explica* de fapt cum e cu lumea, ce trebuia eu să înțeleg din cutare sau cutare eveniment.

„Aștepătă ce-ți spun și bagă la cap. Pentru că, dacă mă ascultă pe mine, cîștigi timp.”

N-am uitat niciodată această atitudine a lui, aceste fraze prin care Victor îmi oferea „cadou” vaste hălci de timp. Nu știu de ce era obsedat Victor, încă de la acea vîrstă, totuși fragedă, de problema timpului. În ce mă privește, pe la vîrsta de șase sau șapte sau opt ani mă consideram nemuritor, nu mi se părea de loc că *stocul* meu de timp

9

No, I can't remember me and my older brother ever playing together. The difference between us wouldn't allow it. And it was a difference rather of character than of age. When I grew up and I was old enough to play, Victor didn't have time for *nonsense* anymore.

Of course, I remember walking only with him or with the whole family, even some holidays in the mountains or at the seaside. But Victor wasn't playful towards me, he intended a totally different thing. Actually, he was *explaining* to me how the world worked, what I had to understand from this and that event.

‘Mark my words because, if you do so, you will gain time.’

I have never forgotten this attitude of his, these sentences through which Victor was giving me as a ‘gift’ wide chunks of time. I don't know why Victor was obsessed with time from that age when he was a mere child. As far as I'm concerned, when I was about six, seven or eight years old, I felt immortal, I didn't think that my time *supply* was

Translation
Café

ar fi fost amenințat într-un fel sau altul, că risca să se diminueze. Victor dorea însă să-mi dubleze rezerva de timp prin oferirea soluțiilor sale. Mecanica demersului său ar putea fi rezumată cam aşa: uite, frățiorule, despre ce este vorba, în loc să te chinuiești tu să înțelegi ce este lumea, cum ai apărut tu pe pămînt, la ce folosește viața și cum trebuie să-ți alegi prietenii, ce să-ți alegi ca scop și cum trebuie să trăiești zi de zi, în loc să-ți pui tu, deci, toate aceste probleme, acceptă soluțiile mele și în felul acesta economisești zile și zile de frămîntări, chiar luni și poate ani de incertitudini; profită de mine, prin urmare, întreabă-mă pe mine ce și cum cînd ai o nedumerire și în felul acesta mergi la țintă fără să mai faci zeci de ocoluri, fără să rîști eventual să te rătăcești pe drum...

Da, Victor avea în viața mea, din ce în ce mai mult, de la vîrstă de sase sau șapte ani, acest rol de cercetaș. El *cercetase* deja totul pentru mine și putea acum să mă ghidizeze pe orice cărare, pe orice drum, chiar și pe cele întunecoase, cu un felinar veșnic aprins în mînă.

Ciudat mi se pare și acum faptul că Victor s-a impus în viața mea

threatened in any way, that it risked to decrease. But Victor wanted to double my time supply by putting forward his solutions. The mechanics of his tactic could be put this way: listen, little brother, this is how things work, instead of struggling to understand the world, how you appeared on Earth, the use of life and how you must choose your friends, what your goal should be and how to live each day, well, instead of worrying about all these, accept my solutions and thus you will save many days of concern, even months or perhaps years of uncertainty; consequently, take advantage of me, ask me anything when in doubt and this way, you shall go straight forward, avoiding dozens of roundabouts, without risking to get lost on the way...

Indeed, since I was six or seven years old, Victor played more and more the role of a scout in my life. He *had* already *scouted* everything for me and he could now lead me on any path, on any road, even on the dark ones, bearing an everlasting lamp.

Even now I find it strange that Victor guided me more than my

în calitate de ghid mai mult decât părinții sau profesorii mei. Când ești mic oricum toată lumea te ghidează și îți predă lecții de viață. Victor o făcea însă într-o formă cu totul și cu totul deosebită, cu un zîmbet special pe buze, ca și cum operațiunea de ghidare a persoanei mele l-ar fi amuzat continuu. Practic nu există întrebare la care Victor să nu aibă un răspuns imediat și foarte clar. Ca să mă ajute să cîștig însă și mai mult timp, Victor a început la un moment să-mi furnizeze nu numai răspunsurile, dar să formuleze și întrebări în numele meu.

„Te-ai gîndit vreodată cum ai să arăți când ai să fii mare?” mă întreba, de exemplu, Victor, pentru a-mi explica apoi că trebuie să fac sport „într-un mod disciplinat”. Și că această disciplină trebuia să înceapă cu exerciții de respirație, întrucît eu nu respiram cum trebuie. De altfel, din punctul lui de vedere, nici nu mergeam cum trebuie întrucît aveam tendința de a mă înălța pe vîrfuri în loc de „a onora pămîntul” cu toată talpa piciorului...

Problema timpului s-a agravat când am împlinit vîrstă de 11 sau 12 ani și când Victor m-a avertizat că voi rămîne *singur*. De altfel toată

parents and teachers did. As a child everybody guides you and teaches you life lessons anyway. However, Victor did it in a truly particular way, with a special smile on his face, as if the guidance mission had continuously amused him. Basically, there was no question for which Victor couldn't provide a fast and very clear answer. But, at some point, in order to help me gain even more time, Victor started providing me not only with the answers, but also with the questions.

‘Have you ever thought about how you'll look like when you're older?’ Victor asked me, for instance, in order to explain to me afterwards that I had to do exercise ‘disciplinarily’. And that discipline had to start with breathing exercises, as I wasn't breathing properly. Actually, to his mind, I wasn't walking properly either, as I tended to rise on my tiptoes instead of ‘honouring the earth’ with the entire sole of my foot...

The time problem got worse when I was 11 or 12 years old and Victor warned me that I would be *alone*. In fact, the whole family had

familia începuse să se pregătească pentru acest şoc, mai bine spus pentru şoul plecării sale la facultate. Bineînțeles, Victor urma să studieze în Capitală, altfel spus la o distanță de cinci sute de kilometri de orașelul nostru mic și anonim, prăfuit și modest. În lunile premergătoare plecării lui Victor am avut de altfel impresia că întregul oraș era în aşteptare, perturbat și neliniștit. Zeci și zeci de persoane au trecut atunci prin casa noastră pentru a-i ura succes lui Victor, pentru a-l mai vedea o dată înainte de plecare, pentru a-i oferi câte o mică atenție, câte un cadou simbolic sau câte o amuletă...

„Tu să nu plângi cumva” îmi spunea din cînd în cînd Victor, ceea ce mă umplea de neliniște întrucît mie nici nu-mi trecea prin minte să plîng dar cuvintele lui Victor îmi dădeau de gîndit și-mi sugerau chiar că ar fi fost, poate, normal să plîng. În orice caz, mama își mai ștergea pe furiș câte o lacrimă întrucît îl trimitea pe Victor „printre străini”. Toată această atmosferă îmi crease impresia că Victor urma să fie singurul adolescent din oraș căruia Capitala îi deschidea porțile. Iar în dimineață cînd l-am condus la gară am rămas profund dezamăgit descoperind pe peron o întreagă mulțime de băieți și fete gata de

started preparing for this shock, that is, the shock of him leaving for college. Of course, Victor was going to study in the capital, which was five hundred kilometers away from our unknown, small town, fusty and humble. The months before Victor's departure, I was under the impression that the whole town was waiting, uneasy and tense. Then, dozens of people had come by to wish Victor good luck, to see him one more time before he left, to give him a small present, a meaningful gift or a charm...

‘Don’t you cry,’ Victor told me from time to time, making me anxious as it didn’t cross my mind to do so, but his words worried me and they implied that, perhaps, it would have been natural to cry. Anyway, my mother would dash away a tear now and then as she was sending Victor ‘among strangers.’ This atmosphere made me think that Victor was going to be the only teenager in town to enter the capital’s gates. And on the morning we saw him off, I was utterly disappointed to see on the platform a crowd of boys and girls ready to go, with suitcases and handbags, bags and packs, that were cheerful

plecare, cu valize și cu sacoșe, cu genți și cu pachete, extrem de binedispuși și foarte excitați, încîntați de fapt de ceea ce li se întâmpla, de despărțirea de părinți și de oraș.

Acele momente petrecute pe peronul gării au fost primul meu soc real, de fapt, întrucât multimea l-a înghițit pe Victor fără să se sinchisească de el, fără să-i acorde nicio atenție specială. Gloata de tineri nu s-a desfăcut în două când și-a făcut apariția Victor (și noi, toată familia, după el), niciun reprezentant al Căilor Ferate nu și-a făcut apariția pentru a prelua valizele lui Victor, iar când a fost să se urce în vagon nimeni nu i-a dat prioritate. În fața acestei forme de nedreptate, văzîndu-1 pentru prima dată pe Victor într-o situație de anonimat brutal, creierul meu s-a revoltat, ființa mea a început să tremure și ochii mei miopi au produs spontan două lacrimi gigantice. Cele două lacrimi s-au prăbușit apoi pe peron cu atită forță (booom! booom!) încît toate familiile și toți adolescenții aflați acolo au amușit timp de două secunde și și-au ațintit privirile asupra mea.

„Ți-am spus să nu plângi”, mi-a șoptit atunci la ureche Victor, vizibil rușinat de situație, de povara pe care o reprezentam pentru el.

and excited, thrilled that they were leaving their parents and their hometown.

In fact, those moments represented my first real shock, as the crowd swallowed Victor up without notice, without any special attention. The sea of teenagers didn't part for Victor (or for us, the whole family, following him), no railway official showed up to take Victor's luggage and when he was to hop on the carriage, nobody gave way. Before this form of injustice, witnessing for the first time a brutal anonymous situation for Victor, my brain protested, my body started shaking and my short-sighted eyes spontaneously produced two gigantic tears. Then, the two tears collapsed so forcefully on the platform (booom! booom!) that they stilled all the families and the teenagers gathered there for a couple of seconds and everyone stared at me.

‘I told you not to cry,’ Victor whispered into my ear, clearly embarrassed about the situation, about the burden I was to him.

Translation
Café

10

„Astăzi a murit mama.”

Chiar credeți că o aserțiune atât de simplă poate ieși din mintea unui scriitor? Vă asigur că nu. Scriitorii sunt, în general, oameni complicați, sfirtecați pe dinăuntru, contorsionați, plini de contradicții, roși de ambiții, foarte puțin generoși ca persoane sociale, deși ard pentru ideea de umanitate.

Nu, vă asigur că Albert Camus nu și-ar fi început niciodată romanul Străinul cu această frază dacă nu i-am fi furnizat-o noi. De altfel nici n-ar fi scris acest roman într-un stil atât de simplu, de liniar, de confesiv în sensul celei mai mari credibilități dacă nu i-am fi oferit noi punctul de plecare, dacă nu i-am fi deschis noi această miraculoasă portiță.

„Astăzi a murit mama.”

Ce uluitor, promițător, convingător început de roman! Un roman scurt, după cum vă amintiți desigur, cine n-a citit Camus încă de pe la

10

‘Mother died today.’³

Do you really think that such a simple affirmation could come to a writer’s mind? Certainly not. Usually, the writers are complicated people, torn apart on the inside, contorted, conflicted, eaten alive by their ambitions, not too generous as social persons, although they are very passionate about the idea of humanity.

I assure you that if we had not offered him this sentence, Albert Camus would have never begun the novel ‘The Stranger’ with it. In fact, if we had not offered him this starting point, if we had not opened doors to him, he would not have written this novel in such a simple, linear and convincingly intimate way.

‘Mother died today.’⁴

What an amazing, promising, convincing novel beginning! A short novel, as you obviously remember, I wonder who has not read Camus

---

³ <https://www.goodreads.com/quotes/186872-mother-died-today-or-maybe-yesterday-i-can-t-be-sure>, last checked: 17:03 5 APRIL 2017

⁴ <https://www.goodreads.com/quotes/186872-mother-died-today-or-maybe-yesterday-i-can-t-be-sure>, last checked: 17:03 5 APRIL 2017

Translation
Café

vîrstă de 15 sau 16 ani! Nu s-a spus, de fapt, despre Camus (cu o anumită răutate de altfel) că este în primul rînd un scriitor pentru liceeni, ba chiar și un filozof pentru liceeni? Și cine credeți că i-a pus pe frunte lui Camus această etichetă? Banda de scriitori sofisticați din jurul lui Sartre, acei prețioși grafomani incapabili să spună o frază coerentă fără să o acompanieze cu fumuri gestuale și emfază interioară. Imaginati-vă cît au suferit acești impotenți prețioși cu veleități de stînga cînd au văzut că Albert Camus a primit premiul Nobel la doar 44 de ani... Îmi amintesc și acum această scenă, eram cu el la primul etaj al unui restaurant în Montparnasse cînd brusc a dat buzna înăuntru un tînăr librar, un insosos și uscățiv, îmbrăcat în mod bizar, parcă era un vînător. Omul s-a îndreptat spre noi și nu știa de ce mi s-a adresat mie în loc să i se adreseze lui Camus, probabil m-a confundat cu el. „Domnule Camus, ați luat premiul Nobel!” a reușit să șoptească insul după care a făcut stînga împrejur și s-a eclipsat, total epuizat, ca și cum ar fi fost mesagerul de la Maraton care anunță victoria grecilor împotriva perșilor și apoi se prăbușește mort.

from the age of 15 or 16! Actually, did not people say about Camus (nastily, of course) that he was a writer mainly for high schoolers, and even a philosopher for high schoolers? And who do you think labeled him as such? Sartre's party of fancy writers, those conceited graphomaniacs incapable of uttering a coherent sentence without arrogant gestures and inner pomposity. Imagine how much these leftist, incapable posers suffered when they saw that Albert Camus was awarded the Nobel at only 44 years old... I remember this scene even now: while Camus and I were on the first floor of a restaurant in Montparnasse, all of a sudden, a young librarian rushed in. He was a gaunt, lean man, oddly dressed, looking like a huntsman. The man approached us and I do not know why, he talked to me instead of talking to Camus, perhaps he mistook me for him. 'Mister Camus, you won the Nobel!' the man got to whisper, then he disappeared from sight, thoroughly exhausted, as if he were the Marathon messenger who announced the Greek victory over the Persians and then collapsed dead.

Camus s-a făcut alb la față, și-a mușcat buzele și mi-a spus, fără să mă privească: „Ar fi trebuit să-l ia Malraux”.

Da, în acel an 1957 André Malraux era fără îndoială mai faimos decât Camus, dar nu atât de bun scriitor precum Camus, nu atât de incisiv, de tulburător, de simplu. La Malraux m-a jenat întotdeauna un anumit subtext didactic, ceea ce Camus n-a avut niciodată. Camus scrie ca și cum s-ar dezbrăca de o cămașă pentru a-și arăta cicatricile.

În acel an, 1957, Camus a fost cîștigătorul unei curse în care se mai aflau angajați Samuel Beckett, Boris Pasternak sau Saint-John Perse. Nimeni nu va ști însă niciodată care a fost a doua frază pronunțată de Camus după acel „Ar fi trebuit să-l ia Malraux”. Dumneavoastră însă merită să știți ce mi-a spus atunci Camus. El s-a întors spre mine și a pronunțat un simplu „merci”. Și eu, și el, știam la ce se referea acel „merci”. Fără fraza „Astăzi a murit mama” Camus n-ar fi fost Camus, opera lui n-ar fi fost ceea ce este și nici premiul Nobel pentru literatură nu i-ar fi revenit în acel an de grație

Camus was pale, he bit his lips and said, without looking at me: ‘Malraux should've won it.’

Indeed, in 1957, André Malraux was undoubtedly more famous than Camus, but not better at writing, he was not equally penetrating, distressing, simple. Malraux had a certain moralizing subtext that had always made me feel uneasy. It was not the case with Camus. He wrote as if he took off his shirt to show his scars.

In 1957, Camus won a race against Samuel Beckett, Boris Pasternak or Saint-John Perse. However, nobody will ever know which was the second sentence Camus uttered after ‘Malraux should've won it.’ But you, sir, deserve to know what Camus told me back then. He turned and simply said ‘merci’. And we both knew what it meant. Without the sentence ‘Mother died today,’⁵ Camus would not have been Camus, his work would not have been what it is, nor the Nobel Prize in Literature would have been his in the year of grace 1957. Today, ‘The Stranger’ is the best-selling novel in the history of

⁵ <https://www.goodreads.com/quotes/186872-mother-died-today-or-maybe-yesterday-i-can-t-be-sure>, last checked: 17:03 5 APRIL 2017

1957. Astăzi romanul Străinul este cel mai vîndut din istoria modernă modern France.
a Franței.

De ce vă povestesc aceste lucruri rugîndu-vă să le păstrați ca pe un secret absolut? Pentru a vă demonstra cum o întreagă carieră, nu numai un singur roman, se poate construi pornind de la o singură frază. Cine era Camus în 1942 cînd a apărut Străinul? Ei bine, era o simplă potențialitate, adică o formă de energie care pedala în vid. Fraza pe care i-am suflat-o noi, într-o bună zi, într-o cafenea din Alger, l-a construit de fapt pe Camus. Și recunosc că Albert a fost absolut extraordinar, imediat ce a primit acel impuls totul a decurs ca pe roate, aş spune că tot ce a scris s-a scris de la sine. Această primă frază i-a dictat de fapt lui Camus restul, i-a dictat o operă, printre-o mecanică pe care nici noi nu știm foarte bine să o explicăm. Merită să ne oprim o secundă și asupra celei de-a doua fraze a romanului, care nu ne aparține nouă ci i-a venit lui Camus. Vă amintiți cum continuă Străinul, după acest început dramatic, „Astăzi a murit mama.”? Dacă

Why am I telling you all this, asking you to be as silent as the grave? In order to show you how an entire career, not just one novel, can be built starting from a single sentence. Who was Camus in 1942 when ‘The Stranger’ was out? Well, he was a mere perspective, that is, a form of energy wasting itself. In fact, the sentence we whispered into his ear in a café in Algiers made Camus grow. And I admit that Albert was absolutely fantastic because after that push, everything worked like a charm, I could say that all his writings wrote themselves. In fact, this first sentence told Camus the rest, a work of art, through a method which is difficult to explain even for us. The second sentence of the novel that struck Camus, not us, is a moment worth observing too. Do you remember how ‘The Stranger’ goes after this dramatic beginning, ‘Mother died today’⁶? If you do not, I will tell you. After ‘Mother died today,’⁷ ‘Or maybe yesterday’⁸ follows.

⁶ <https://www.goodreads.com/quotes/186872-mother-died-today-or-maybe-yesterday-i-can-t-be-sure>, last checked: 17:03 5 APRIL 2017

⁷ <https://www.goodreads.com/quotes/186872-mother-died-today-or-maybe-yesterday-i-can-t-be-sure>, last checked: 17:03 5 APRIL 2017

nu vă amintiți vă spun eu. După „Astăzi a murit mama.” urmează „Sau poate ieri.”

Ce construcție uluitoare, ce complicitate între două forțe!

NOI: „Astăzi a murit mama.”

EL: „Sau poate ieri.”

Greu de imaginat o altă a doua frază mai plină de vinovăție și ambiguitate decât acest „Sau poate ieri.” Tonul este dat pentru o întreagă construcție, cu un indice de incertitudine extrem de înalt...

Da, merită să-l evoc pe Camus. Tocmai am aflat că Michel Onfray a scris o carte în care demonstrează că omul secolului al XX-lea este Camus (și nicidecum Sartre sau Malraux). Sunt total de acord cu Michel. Întregul secol XX a fost, dacă vă gîndiți bine, unul orfan. Orfan de valori, orfan de civilizație, orfan de umanitate. Nazismul, comunismul, ultimele războaie coloniale, bestialitatea transformată în

What an amazing collocation, what a complicity between two forces!

US: ‘Mother died today.’⁹

HIM: ‘Or maybe yesterday.’¹⁰

It is hard to imagine a second sentence more guilt-inspiring and ambiguous than ‘Or maybe yesterday.’¹¹ The whole collocation gives you this feeling of great doubt...

Yes, Camus was worth remembering. I have just found out that Michel Onfray wrote a book in which he proves Camus is the man of the 20th century (not Sartre or Malraux). I completely agree with Michel. Come to think of it, the 20th century was an orphan left with no virtues, no civilization, no humanity. Nazism, communism, the last colonial wars, brutality turned into industry, were possible because

⁸ <https://www.goodreads.com/quotes/186872-mother-died-today-or-maybe-yesterday-i-can-t-be-sure>, last checked: 17:03 5 APRIL 2017

⁹ <https://www.goodreads.com/quotes/186872-mother-died-today-or-maybe-yesterday-i-can-t-be-sure>, last checked: 17:03 5 APRIL 2017

¹⁰ <https://www.goodreads.com/quotes/186872-mother-died-today-or-maybe-yesterday-i-can-t-be-sure>, last checked: 17:03 5 APRIL 2017

¹¹ <https://www.goodreads.com/quotes/186872-mother-died-today-or-maybe-yesterday-i-can-t-be-sure>, last checked: 17:03 5 APRIL 2017

industrie, toate acestea n-au fost posibile decât datorită faptului că the century did not have a mother. And who noticed it, correctly and secolul n-a avut mamă. Or, cine a observat, în mod just și metaforic, metaphorically? Camus... Who was the eye-opener? We were... acest lucru? Camus... Prin ce revelație? Prin cea furnizată de noi...

Vă las acum. Mă aflu tot în cafeneaua Hawelka, dar mîine plec la Praga.

Vă urez inspirație dacă scrieți în acest moment.

GC

P.S.

Pînă la următorul nostru schimb epistolar vă invit să reflectați la aceste patru fraze.

„Sunt un om invizibil.”

„Pe domnul K îl calomniase pesemne cineva pentru că într-o bună zi se trezi arestat.”

„A fost în viața mea o lungă perioadă cînd m-am dus la culcare devreme.”

„Unui om căruia îi place să călătorească cu trenul îi este mult mai ușor să coboare din el dacă și-a ales ca destinație stația terminus.”

the century did not have a mother. And who noticed it, correctly and metaphorically? Camus... Who was the eye-opener? We were...

I have to say goodbye. I am still at Café Hawelka, but tomorrow I am setting off for Prague.

I wish you inspiration if you are writing at this moment.

GC

P.S.

Until your next letter, please ponder on these four sentences.

‘I am an invisible man.’¹²

‘Someone must have slandered K because one day he got arrested without having done anything truly wrong.’¹³

‘I used to go to sleep early for a long period of my life.’

‘A man who enjoys travelling by train finds it easier to hop off if his destination is terminus.’

¹² <http://www.shmoop.com/quotes/i-am-an-invisible-man.html>, last checked: 12:04 10 APRIL 2017

¹³ <https://www.goodreads.com/quotes/457950-someone-must-have-slandered-josef-k-for-one-morning-without>, last checked: 12:07 10 APRIL 2017

Translation
Café

11

X se trezește izbit, din interior, de o explozie de tăcere. În creierul său s-a născut o voce nouă. O aude rîzînd.

X nu are încă puterea de a deschide ochii. Așteaptă. Numără secundele în gînd. Cinci. Nouă. Treisprezece. „Optsprezee.” Douăzeci și trei.

Cine a spus *optsprezee*? „Eu.” Cine *eu*?

De obicei X se trezește pe muzica ceasului. De fapt se trezește întotdeauna cu două, trei minute înainte ca deșteptătorul să înceapă să cînte. În felul acesta trezirea este ca o trecere ușoară dintr-un vis în altul.

„Destul”, spune vocea din creierul său.

X deschide ochii. Simte că trebuie să fie trecut de ora șapte. Deșteptătorul ar fi trebuit să-l trezească la ora șapte fără un sfert. Incredibil! Ceasul arată 6 și 37 de minute.

X se ridică, trage storurile. Nu, nu poate fi ora 6 și 37 de minute. Soarele a răsărit de mult. Dumnezeule, cît poate să fie ora? Ceasul de mînă, pe care îl lasă întotdeauna în baie, arată tot ora 6 și 37 de

11

X wakes up struck, from inside him, by a deafening silence. Inside his brain, a new voice was born. He can hear it laughing.

X does not have the strength to open his eyes yet. He is waiting. He is counting the seconds in his head. Five. Nine. Thirteen. ‘Eighteen’. Twenty-three.

Who said *eighteen*? ‘Me.’ Who *me*?

Usually, X wakes up to the alarm clock. In fact, he wakes up two or three minutes before the alarm clock goes off. Thus waking up feels like a smooth glide between dreams.

‘Enough’, says the voice inside his brain.

X opens his eyes. He feels that it must be past seven in the morning. The alarm clock should have woken him up at a quarter to seven. Unbelievable! It is six thirty-seven.

X gets up, he pulls up the blinds. No, it cannot be six thirty-seven. The sun has been up for a long time. My God, what can the time be? His watch, which he always leaves in the bathroom, also shows six

minute. X mai are un ceas în bucătărie. Bineînțeles, și acest cadran s-a oprit tot la ora 6 și 37 de minute. Vocea din creierul lui X rîde. X rîde și el.

X se întinde din nou în pat și așteaptă să se trezească de-a binelea. Nu se gîndește la nimic. Așteaptă doar ascultînd tăcerea.

Să fie trecut de șapte? La ora șapte fără cinci camionul frigorific ar fi trebuit să se oprească în fața măcelăriei. La ora șapte fix proprietăreasa ar fi trebuit să iasă la plimbare cu cîinele. La ora șapte și trei minute ar fi trebuit să treacă gunoierii.

„Spuneai că nu te gîndești la nimic.”

Nu înțeleg.

„Nici nu e nimic de înțeles.”

Cum adică *nici nu e nimic de înțeles*?

„Pur și simplu.”

Să fi început oare X să vorbească de unul singur? Să fie treaz sau pe cale de a visa? X se ridică, intră în baie, se spală. X este treaz. Se privește în oglindă. Brusc, văzîndu-și chipul, își dă seama că de fapt tăcerea l-a trezit.

thirty-seven. X has another clock in the kitchen. Of course, this one too has stopped at six thirty-seven. The voice inside X's brain is laughing. X is laughing too.

X lies in bed again, waiting to wake up for real. He is thinking of nothing. He is just waiting, listening to the silence.

Could it be past seven? At six fifty-five, the ice truck should have stopped at the butcher's. At seven o'clock sharp, the landlady should have gone out to walk her dog. At three minutes past seven, the binmen should have come.

‘You were saying that you were thinking about nothing.’

I don't understand.

‘There's nothing to understand.’

What do you mean, *there's nothing to understand*?

‘Just like that.’

Has X really started talking to himself? Is he awake or about to dream? X gets up, goes to the bathroom, washes himself. X is awake. He watches himself in the mirror. Suddenly, upon seeing his face, he realizes that actually the silence woke him up.

Translation
Café

Niciodată nu i s-a mai întâmplat lui X să fi fost înconjurat de o astfel de tacere. Este o tacere care îi explodează în auz. O tacere care emană din obiecte, din perete, care vine din exterior, din univers. Este o tacere a străzilor, a orașului, a dimineții, a spațiului. O tacere care îl învăluie ieșind din propriul său creier. O tacere aproape materială care n-ar putea avea decât o singură culoare: neagră.

X deschide aparatul de radio. Ciudat. S-ar spune că în dimineață aceasta *nimeni* nu emite nimic. X încearcă să capteze un post inutil. Un fisit continuu, ca o cădere în vid, îi răspunde de pretutindeni, închide radioul și trece pe casetofon. Își pune un Vivaldi și începe să se radă. La ora opt și jumătate trebuie să fie la birou.

X își pregătește o cafea. Deschide frigiderul. Scoate untul și două felii de șuncă. Închide frigiderul. Taie o felie de pîine. Cafetiera pușăie ca o locomotivă. Ceașca plină de lichid negru, în momentul cînd o reașază pe farfurioară, face *clang*. Zgomotele casnice îi fac nespus de

X has never been surrounded by this kind of silence. It's a deafening silence. A silence coming from the objects, the walls, coming from outside, from the universe. It is a silence of the streets, of the city, of the morning, of space. A silence coming from his own brain, surrounding him. An almost material silence that could have but one colour: black.

X turns the radio on. Strange. It would seem that *no one* broadcasts anything this morning. X pointlessly tries to pick up a radio station. A continuous hiss, like a fall into the void, comes back to him from everywhere, he turns the radio off and turns on the cassette player. He plays some Vivaldi and starts shaving. At half past eight he has to be at the office.

X is making himself a cup of coffee. He opens the fridge. He takes out the butter and two ham slices. He closes the fridge. He cuts a slice of bread. The coffee maker chugs like a locomotive. *Clang*, the sound of the cup full of black liquid as he puts it back on the saucer.

bine lui X.

X își mănîncă sandvișul. X își bea cafeaua. X se gîndește la vocea din creierul său. Este o voce pe care o aude pentru prima dată. O voce care îi vorbește susurată din interiorul ființei. Nu este vocea lui, dar îi aparține totuși. Este o voce nouă care îl locuiește de la ora 6 și 37 de minute.

— Hei, mai ești acolo?

„Da”, răspunde Vocea.

— Cum se vede lumea din locul în care te află?

„Totul se anunță altfel decât de obicei.”

Ultima înghițitură de pîine cu șuncă. Ultima sorbitură de cafea. X este într-o formă perfectă. Se simte curat, miroase bine. Nu se teme de nimic. Își ia geanta și ieșe. Urgența numărul unu: să nu întârzie la birou. De șapte ani, de cînd a început să lucreze pentru firmă, n-a întîrziat niciodată. Pentru el profesiunea este cel mai important lucru în viață. X este specialist în comunicații sofisticate.

X ieșe, încuiue ușa, cheamă liftul.

„Si peștii?” îl întreabă Vocea.

Household sounds make X feel a lot better.

X is eating his sandwich. X is drinking his coffee. X is thinking about the voice inside his brain. It is a voice he hears for the first time. A voice whispering to him from within. It is not his voice, yet it is his. It is a new voice that dwells within him since six thirty-seven.

— Hey, are you still there?

‘Yes’, the Voice answers.

— How does the world look from where you are?

‘Everything looks different than usual.’

The last bite of bread and ham. The last sip of coffee. X is in great shape. He feels fresh, he smells good. He fears nothing. He takes his bag and leaves. Number one emergency: don’t be late for work. In seven years of working for the company, he has never been late for work. To him, his job always comes first. X is an expert in sophisticated communications.

X leaves, locks the door, calls the lift.

‘What about the fish?’ the Voice asks him.

Translation
Café

— Peștii? Nu înțeleg.

„Peștii nu sunt la locul lor.”

Cum adică? X nu are timp să aprofundeze subiectul. Dar Vocea știe că X a ieșit fără să-și dea seama de un detaliu esențial. Peștișorii roșii primiți de ziua lui de la Matilde au dispărut din acvariu.

Liftul pare blocat la parter. Nu-i nimic, X va coborî cu pasul cele trei etaje. X se apropie de casa scărilor. Ezită. Se oprește.

Ceva nu este în regulă. Vocea i-o confirmă. „Ceva nu este în regulă.” Dar ce?

În primul rînd, nu e normal ca ușa de la apartamentul doamnei Bordaz să fie întredeschisă. Doamna Bordaz nu pleacă niciodată lăsînd ușa întredeschisă. Este efectivizar că doamna Bordaz a lăsat ușa întredeschisă. Doamna Bordaz nu a dat niciodată semne de senilitate. Și nici nu are obiceiul de a-și pîndi locatarii.

Atunci?

— The fish? I don't get it.

‘The fish are not where they belong.’

Huh? Being short on time, X can't think too much about it. But the Voice knows that X has left the apartment unaware of a key detail. The little red fish Matilde gave him for his birthday have disappeared from the tank.

The lift seems to be stuck on the ground floor. Never mind, he will climb down the three floors. X approaches the stairs. He falters. He stops.

Something's wrong. The Voice confirms. ‘Something's wrong.’ But what?

First of all, it's unusual that Mrs. Bordaz's door should be ajar. Mrs. Bordaz never goes out to leave the door ajar. It's truly odd that Mrs. Bordaz has left the door ajar. Mrs. Bordaz has never showed any signs of senility. And she does not spy on her neighbours, either.

Then what?

Translation
Café

X se apropie și sună. Niciun răspuns. Bate la ușă. Niciun răspuns. Mai sună o dată deși presimte că nici de data aceasta nu va obține nimic. Dacă doamna Bordaz ar fi înăuntru, canișul ei, Paxy, și-ar fi arătat coada de mult și i-ar fi sărit și în brațe.

Să intru, să nu intru? se întreabă X. Să î se fi făcut rău doamnei Bordaz? „Cum aşa, și ei și cîinelui?”. Poate se uită la televizor... „Exclus.” Poate... Poate... Poate...

X împinge ușurel ușa.

— Doamnă Bordaz...

Încă puțin.

— Doamnă Bordaz, sunteți acasă?

X înaintează cu precauție, un pas, doi pași... În holul apartamentului, nimeni. În salon, nimeni, în bucătărie, nimeni. X ezită să intre și în dormitor. Nu se cade. Doamna Bordaz este o femeie pudică. Doamnei Bordaz nu i-ar face placere să fie surprinsă în dormitor, cel puțin aşa crede X. Mai bine plec, își spune X. Cu atât mai mult cu cît îl inundă o senzație de disconfort. X nu se simte bine în acest apartament cu lucruri atît de vechi, atît de patinate. Parcă toate

X draws near and rings. No answer. He knocks on the door. No answer. He rings again although he senses there will still be no answer. If Mrs. Bordaz were inside, Paxy, her poodle, would have showed its tail long ago and would have jumped into his arms as well.

Should I go in, should I not go in? X wonders. Could Mrs. Bordaz be sick? ‘How come? Both she and the dog?’ Maybe she’s watching TV... ‘Impossible.’ Maybe... Maybe... Maybe...

X slowly pushes the door.

— Mrs. Bordaz...

A little more.

— Mrs. Bordaz, are you home?

X moves forward carefully, one step, two steps... No-one in the hallway. No-one in the living room, no-one in the kitchen. X hesitates to go on into the bedroom. It is not proper. Mrs. Bordaz is a shy woman. Mrs. Bordaz wouldn’t like to be seen in her bedroom, at least that’s what X thinks. I’d better go, X tells himself. All the more so, because an unpleasant feeling is overcoming him. X feels queer in this apartment full of such time-worn things. All of them seem to be

stau la pîndă, parcă toate îl judecă.

Revenind pe palier, X descoperă în dreptul ușii o mănușă albă, dantelată. Mănușa dreaptă a doamnei Bordaz. Și, chiar în dreptul scărilor, lesa lui Pexy. Cum de n-a văzut-o însă cu câteva minute înainte?

„Și papagalul?” Papagalul? „Papagalul, da.” Din nou, X nu înțelege nimic. Vocea insistă. „Și papagalul?”

X nu mai are timp să răspundă. Coboară în grabă scările întrucât se simte într-o mare întîrziere. Cînd este întîrziere, întregul său organism funcționează ca un ceas. Niște cifre încep să clipească, niște roți încep să se învîrtă mai repede. Rotile cu zimți devin mai zgîrietoare întrucât zimții devin mai ascuțiți. Vocea știe că X n-a observat din nou un detaliu esențial. Papagalul doamnei Bordaz a dispărut din colivie.

În schimb X a observat altceva, iar în adîncul lui speră că Vocea nu știe ceea ce a reținut el, ceea ce i s-a înfipt acum în creier ca o schijă. Și anume faptul că toate ceasurile din apartamentul doamnei Bordaz s-au blocat la ora 6 și 37 de minute.

lurking, to be judging him.

Back on the floor, next to the door, X comes upon a white, frilly glove. Mrs. Bordaz's right glove. And, right next to the stairs, Paxy's lead. But how come he did not see it a few minutes ago?

‘What about the parrot?’ The parrot? ‘Yes, the parrot.’ Again, X does not get it. The Voice insists. ‘What about the parrot?’

X has no time to answer. He rushes down the stairs as he feels he's really late. When he's late, his entire body works like a clock. Numbers start blinking, wheels start turning faster. The gear wheels become more scratching as their teeth get sharper. The Voice knows that a key detail has escaped X's notice again. Mrs. Bordaz's parrot has disappeared from its cage.

Instead, X has noticed something else, and deep down he hopes the Voice does not know what he remembers, an idea now stuck in his brain like a splinter. That is, all the clocks in Mrs. Bordaz's apartment have stopped at six thirty-seven.

Pe trepte, între etajul trei și etajul doi, câteva obiecte par mai degrabă abandonate decât pierdute: un toc de ochelari (să fie al domnului Kuntz, saxofonistul?), o pălărie neagră din pîslă (fără îndoială pălăria domnului Bragovski de la etajul cinci) și o periuță de dinti căreia X nu-i poate identifica proprietarul.

În pofida faptului că Vocea îl îndeamnă acum să-și continue coborîrea, X nu poate să nu se opreasă timp de câteva minute și pe palierul etajului doi. Ușa de la apartamentul familiei Bruchner este larg deschisă. Iar un miros puternic de cafea care a dat în foc răzbate din apartamentul familiei Tolbiac.

Între etajul doi și etajul înfîi, alte obiecte risipite pe jos: o brichetă transparentă din plastic, un ceas de mînă cu lanț (ce noroc că nu s-a spart!), o linguriță din argint (X ar putea jura că proprietarul ei a ieșit la un moment dat din apartament cu ceașca de cafea într-o mînă și cu lingurița în celalătă înainte de a o scăpa pe jos), o batistă brodată de damă (să fie batista domnișoarei Matilde?)...

„Auzi?” întrebă Vocea.

On the steps, between the third and second floors, a few objects seem to be rather abandoned than lost: a glasses case (could it be Mr. Kuntz's, the saxophonist?), a black felt hat (undoubtedly, the hat of Mr. Bragovski from the fifth floor) and a toothbrush whose owner remains a mystery for X.

Although the Voice is urging him to continue his descent, X can't help stopping for a few minutes on the second floor too. The Bruchners' door is wide open. And a strong smell of over-boiled coffee is coming from the Tolbiacs' apartment.

Between the second and first floors, other objects scattered on the floor: a clear plastic lighter, a chain watch (how fortunate it did not break!), a silver teaspoon (X could swear that at some point, its owner left the apartment holding the cup of coffee in one hand and the teaspoon in the other, before dropping it), an embroidered ladies' handkerchief (could it be Miss Matilde's?)...

‘Can you hear it?’ the Voice asks.

Translation
Café

January 2019

Într-adevăr, se aude ceva. Un sunet care vine de undeva de jos, dintr-un apartament de la parter. Un fel de bîzîit care se repetă, un semnal săcîitor care zgîrie auzul („și creierul” adaugă Vocea). X se apropie evitînd să păsească în laptele scurs dintr-o sticlă spartă pe treptele dintre primul etaj și parter. X nu-și dă încă seama cine produce zgomotul. Nu-și dă seama nici dacă începe să fie îngrijorat sau dacă intră într-o stare de soc. Între etajul trei și parter creierul său (cel zgîriat de sunet) a înregistrat imaginile a cel puțin cinci uși întredeschise.

„Se întîmplă ceva în stradă”, spune Vocea. Nu, răspunde el. „Trebuie să rămîni calm”, spune ea. Sunt, răspunde el. „Și nu uita că nu trebuie să întîrzi la birou” îl avertizează. Nu uit, spune el. „O fi vreun incendiu” își mai dă cu părerea Vocea. Un incendiu? „Da, un incendiu tăcut.”

Deocamdată ce îl interesează pe X este să identifice originea sunetului săcîitor. Bate la ușa gardianului.

— Domnule Busbib...

„Cred că poți să intri liniștit” îi spune Vocea. Asta și face. Intră

Indeed, something can be heard. A sound coming from somewhere downstairs, from a ground floor apartment. A sort of continuous buzzing, an annoying signal that irritates your ear ('and brain' the Voice adds). X draws near avoiding to step in the milk from a leaky bottle on the stairs between the first and ground floors. X hasn't figured out yet what the source of the noise is. Nor if he becomes worried or if he is in shock. His brain (irritated by the sound) has registered the images of at least five doors ajar between the third and ground floors.

‘There’s something going on in the street,’ the Voice says. No, it’s not, he replies. ‘You have to keep calm,’ it says. I am, he replies. ‘And don’t forget you can’t be late for work’ it warns him. I won’t, he says. ‘It might be a fire’ the Voice gives its opinion. A fire? ‘Yes, a silent fire.’

For now, X wants to identify the source of the annoying sound. He knocks on the guardian’s door.

— Mr. Busbib...

‘I think you can simply walk in’ the Voice tells him. And he does

liniștit. Deschide ușa și intră liniștit în loja portarului. Pe masa din mica sa bucătărie domnul Busbib și-a abandonat un mic dejun din care nu a apucat să înghită nici măcar o îmbucătură: o felie de pîine cu unt, un iaurt și o ceașcă de cafea pe jumătate plină, cu puțin lapte alături. În ce privește sunetul săcărător, el vine de la un vechi patefon: acul alunecă la nesfîrșit pe zgârietura unui disc. Pare o insectă cu picioare fragile, incapabilă să traverseze o falie în vid. X o ajută să treacă de obstacol împingînd-o ușor cu vîrful degetului. Vivaldi. Nu știa că și domnul Busbib obișnuiește să asculte, la micul dejun, Vivaldi.

X remarcă de asemenea că domnul Busbib a lăsat robinetul să curgă în baie. Periuța de dinți, cu pastă deasupra, a rămas așezată pe marginea chiuvetei, s-ar putea spune că domnul Busbib nu a mai apucat să se spele pe dinți în acea dimineață. X închide robinetul și ieșe din micul apartament.

„Ce-ar fi să ne întoarcem în camera noastră?” spune Vocea. Nu, răspunde X. „Poate că ar fi mai bine să ne întoarcem și să uităm tot”, adaugă ea. Nu, răspunde X. „Mai gîndește-te” spune în continuare. „Nu am la ce să mă gîndesc, mîrîie X.” „Nu e normal că domnul

so. He simply walks in. He opens the door and simply walks into the guardian's room. On the table in his tiny kitchen, Mr. Busbib has abandoned an untouched breakfast: a buttered slice of bread, a yogurt, a half-full cup of coffee and some milk next to it. As for the annoying sound, its source is an old gramophone: the needle endlessly slides on a record's scratch. It looks like an insect with fragile legs, unable to cross a shift in the void. X helps it overcome the obstacle by pushing it slowly with the tip of his finger. Vivaldi. He did not know that Mr. Busbib, too, used to listen to Vivaldi during breakfast.

X also notices that Mr. Busbib has left the water running in the bathroom. The toothbrush, with toothpaste on it, was left on the edge of the sink, you could say Mr. Busbib did not get to brush his teeth that morning. X closes the tap and leaves the small apartment.

‘What if we go back to our room?’ the Voice says. No, X replies. ‘Perhaps we’d better go back and forget everything,’ it adds. No, X replies. ‘Think about it’ the Voice continues. ‘There’s nothing to think about,’ X groans. ‘It’s not normal that Mr. Busbib listens to Vivaldi

Busbib ascultă și el Vivaldi la micul dejun.” X pufnește în rîs. Simte apoi că Vocea surîde și ea.

— De ce surîzi ? întreabă X.

Vocea nu-i mai răspunde. X se lasă purtat de memoria pașilor săi. În holul blocului dă peste tolba plină cu scrisori a poștașului. Este împedite că poștașul începuse să distribuie scrisorile în cutiile postale cînd...

„Cînd... ce?” întreabă Vocea.

X nu știe ce să răspundă. Tot ceea ce poate constata este că poștașul și-a abandonat geanta și că o parte din corespondență zace împrăștiată pe jos. X se apleacă, se uită cu atenție. S-ar părea că unele scrisori (nedeschise, bineînțeleș) au fost călcate apoi în picioare.

„De cine?”

X nu știe. Dar îi vine greu să credă că locatarii blocului au trecut pe acolo călcîndu-și în picioare corespondența. X răscolește printre scrisorile căzute din geanta maronie din piele și descoperă două plicuri pe numele său. Se uită apoi în cutia poștală. Omul a apucat, totuși, să-i

too during breakfast.’ X bursts out laughing. Then he feels the Voice is smiling too.

— Why are you smiling? X asks.

The Voice has stopped answering. X lets himself be carried away by the memory of his steps. In the entrance hall of the building, X comes across the postman’s bag which is full of letters. It is clear that the postman had started putting the letters into the mailboxes when...

‘When... what?’ the Voice asks.

X doesn’t know the answer. He can only notice that the postman has abandoned his bag and a part of the mail lies scattered on the floor. X bends over, he looks carefully. It would seem that some of the letters (unopened, of course) have been walked on.

‘By whom?’

X does not know. But he finds it hard to believe that the tenants walked by, stamping on their mail. X searches through the letters fallen from the brownish leather bag and finds two for him. Then he checks the mailbox. Still, the man has managed to slip a third letter

strecoare în cutie un al treilea plic.

„Eu cred că s-a întîmplat exact invers” spune Vocea.

Cum invers? „Scrisoarea din cutia poștală a fost pusă întîi. Și după aceea omul a abandonat totul.”

Cele trei scrisori sunt: una de la distribuția de gaz și electricitate, alta de la Societatea Internațională de Cercetare în Domeniul Telecomunicațiilor... Pe ultima nu este precizat numele expeditorului.

X le ia cu el, le va citi mai tîrziu în autobuz. Lui X îi place să-și citească corespondența și ziarul în autobuz. Pune cele trei scrisori în mapa de serviciu și se pregătește să iasă în stradă. În afara de teancul de scrisori abandonate, în holul blocului se mai află: saxofonul domnului Kuntz, rucsacul domnișoarei Matilde, cea de-a doua mănușă a doamnei Bordaz, o pudrieră, o cutie de Coca-Cola și un pantof bărbătesc.

into the mailbox.

‘I think it was the other way round’ the Voice says.

The other way round? ‘The letter in the mailbox was first. Then the man abandoned everything.’

The three letters are: one from the gas and electricity company, another from the International Society for Research in Telecommunications... The last one has no sender on it.

X takes them, he will read them on the bus later. X enjoys reading his mail and the newspaper on the bus. He puts the three letters into his work binder and he is ready to go outside. In the entrance hall, besides the pile of abandoned letters, there are also: Mr. Kuntz’s saxophone, Miss Matilde’s backpack, Mrs. Bordaz’s other glove, a powder case, a can of Coke and a men’s shoe.

Translation
Café

12

Abia după patru sau cinci vizite făcute de mine în micuța sa librărie din pasajul Verdeau, bătrînelul excesiv de amabil catadicsi să-mi întindă mâna și să se prezinte:

— Bernard.

Fără îndoială, trecusem cu bine un test de rezistență sau de tenacitate întrucît imediat după această scurtă prezentare Bernard mă consideră un prieten al librăriei.

— După cum veДЕti, îmi spuse el, cărțile sunt expuse aici în vrac. De fapt nu sunt expuse deloc, stau în teancuri formate la întâmplare, aşa cum le aşază viața. Personal eu detest marile librării organizate tematic sau după autori. La ce bun să clasifici, să-ți bați capul cu inventarea unor categorii? *Roman, eseu, proză scurtă, biografi...* *Autori străini, autori autohtoni...* Toate acestea nu sunt decât niște pretențioase tentative de a pune în diferite cuști pagini care au de fapt identități multiple. Biografile sunt uneori niște superbe romane de aventuri, în timp ce romanele sunt niște eseuri deghizate...

I-am mărturisit atunci la rîndul meu că îmi făcea o mare plăcere să

12

Only after four or five visits to his tiny bookshop in Passage Verdeau, did the overly kind elderly man deign to hold out a hand and introduce himself:

— Bernard.

Undoubtedly, I had successfully passed an endurance or tenacity test since as soon as this short introduction was made, Bernard considered me to be a friend of the bookshop.

— As you can see, he told me, here we display the books in bulk. In fact, they are not displayed at all, they are in random piles, the way life put them together. I for one hate the great bookshops organized by theme or authors. What is the use of classifying, of struggling to come up with some categories? *Novel, essay, short stories, biographies...* *Foreign authors, domestic authors...* All of these are just pretentious attempts to cage pages that actually have multiple identities. Sometimes, biographies are wonderful adventure novels, while novels are just essays in disguise...

Then it was my turn to confess to him that I thoroughly enjoyed

Translation
Café

răscolec printre mormanele sale de cărți. Dezordinea din librărie (sau poate modul savant în care construia el această dezordine) îmi oferea surprize uluitoare. Când sub o antologie de literatură erotică descoperi un eseu despre teatrul rus dintre 1905 și 1935, iar apoi un imens volum (al doilea) despre viața Ioanei d'Arc semnat de Anatole France, dezordinea devine călătorie. Viața însăși, de fapt, este concepută astfel de Marele Creator de dezordine. Pe stradă nu vedem niciodată pîlcuri de oameni deplasîndu-se în funcție de apartenența la un sex, la o religie, la o categorie de vîrstă sau în funcție de cine știe ce convingeri filozofice sau politice comune. Nu, pe stradă oamenii sunt tot atât de amestecați precum cărțile din librăria domnului Bernard. Iată de ce placerea mea de a mă plimba fără întă pe străzi și de a privi oamenii în dezordinea lor o regăseam în această librărie Verdeau care nu-mi impunea nimic, decât libertatea absolută.

— Și mie îmi place să răscolec printre cărți, îmi mărturisi omulețul bâtrân și politicos. Când răscolești printre cărți e ca și cum ai căuta o perlă rară într-un maldăr de creiere. V-ați gîndit că aceasta ar putea fi definiția unei cărți? O bucată de creier ambulant, un fragment

rummaging through his pile of books. The bookshop's disorder (or perhaps the brilliant way in which he built it) was full of astonishing surprises. Disorder becomes a journey when under an anthology of erotic literature you encounter an essay on Russian theatre between 1905 and 1935, and then a huge volume (the second) about Joan of Arc by Anatole France. In fact, life itself is thus conceived by the Great Creator of disorder. It the street you never see groups moving according to sex, religion, age group or whatever their philosophical and political beliefs may be. No, in the street people are just as mixed up as the books in Mr. Bernard's bookshop. This is why I rediscovered in this Verdeau bookshop, that did not set limits, only gave utter freedom, the pleasure of walking aimlessly in the streets and watching people in their disorder.

— I, too, like rummaging through the books, the civil elderly man told me. Rummaging through books is like searching for a rare pearl in a pile of brains. Have you thought that this might be the definition of a book? A piece of strolling brain, a published brain section...

de creier pus în circulație... Oamenii care scriu mult își transferă aproape tot creierul în cărți. Uneori am impresia că Balzac, spre sfîrșitul vieții, nu mai avea niciun strop de materie sub cutia craniată, tot conținutul ei fusese expulzat sub formă de cuvinte scrise...

N-am îndrăznit, în primele săptămâni ale relației mele cu domnul Bernard să-l întreb dacă și el ținea de Agenție, dacă și el era implicat în vînzarea (sau în furnizarea) de începuturi de roman. Făcea parte din familia care fondase Agenția? Avea vreo relație de rudenie cu domnul Guy Courtois?

Nu doream să precipit lucrurile și am preferat să construiesc relația cu el pe fundamentele sigure ale ambiguității.

Those who write much transfer almost their entire brain into the books. Sometimes I believe that Balzac, towards the end of his life, had no jot of matter left inside his skull, all of it had been put out as written words...

During the first weeks of my relation with Mr. Bernard, I did not dare ask him if he was part of the Agency as well, if he was involved in the selling (or provision) of novel beginnings too. Was he part of the family that had established the Agency? Was he related to Guy Courtois?

I did not want to rush things so I preferred to build my relation with him on the safe basis of ambiguity.

Translation
Café

13

N-am crezut că într-o bună zi mă voi întâlni
cu Domnișoara Ri

trecusem deja prin stări de extaz și prin băi de
flăcări

nu mai așteptam nimic decât
repetiția generală de la Gara de Nord
cînd, iată, Domnișoara Ri

îmi ceru să mă las fotografiat de mîinile și de
ochiul ei

avea un aparat imens pe roți
un aparat cu zimți cu mandibule
și cu aripioare în dreptul obiectivului
nu mișcați mi-a spus (deși eu aş fi vrut să alerg spre ea)

13

I never thought that one day I would meet Miss Ri

I had already been through bliss and bathed in
flames

I was waiting for nothing else than
the general rehearsal from the North railway station
when, behold, Miss Ri
asked me to let her photograph me with her hands and
her eye

she had a huge rolling camera
a toothed-mandibular-camera
with wings next to the lens
stay still she told me (although I would have liked to run towards
her)

Translation
Café

am stat să aştept declicul
a trecut o oră, a trecut o zi
după o săptămână Domnișoara Ri
a apăsat totuși pe trăgaci
ochiul ei m-a pulverizat brusc
eram numai imagini, ţăndări
viața mea plutea sub formă de particule
inclusiv viitorul meu scurt
se rotea sub formă de praf și pulbere
în jurul aparatului de fotografiat al Domnișoarei
Ri
devenit o enormă gaură neagră
dintre acelea care în univers
îngheț totul

I waited for the trigger
an hour passed, a day passed
a week later Miss Ri
eventually pulled the trigger
her eye pulverized me suddenly
I was reduced to images, to pieces
my life was floating particles
my short future too
rotated as dust and powder
round the camera of Miss
Ri
turned into an enormous black hole
the kind that in the universe
swallows everything

Translation
Café

January 2019

14

Mult prețuite domn,

Vă scriu de la Praga unde m-am dus să mă întâlnesc cu Kafka. Nu știu dacă ați fost vreodată la Praga, dar dacă nu ați fost încă urmați-mi sfatul și veniți aici în luna februarie. Praga trebuie văzută prin ceață. Puține orașe în Europa au această calitate, de a-și dubla forța emoțională pe timp de ceață. Toate turnurile și acoperișurile orașului, Podul Charles cu statuile sale de sfinți, piețele sale și porțile sale, capelele și pasajele, toate acestea se cer văzute măcar o dată în viață în ceață.

Și mai e ceva, Kafka nu ieșe să se plimbe decât atunci cînd e ceață. Deși, uneori, mai poate fi văzut la cafeneaua Louvre unde sunt acum așezat la o masă. Este ciudat cum Parisul, ca oraș al cafeneelor, n-a avut de fapt niciodată această cultură a cafeneelor aerate pe care le găsim în Europa centrală. Parizienilor le-a plăcut, s-ar părea, să stea îngheșuiți în cafenele și de aceea în cafenelele Parisului mesele sunt întotdeauna mici, scaunele minime. În vechiul Imperiu austro-ungar cafeneaua era mai degrabă un fel de club unde burghezii și artiștii

14

My dear Sir,

I am writing to you from Prague where I went to meet with Kafka. I do not know if you have ever been to Prague, but if you have not yet, take my advice and come here in February. Prague must be visited when it is foggy. There are few cities in Europe that can convey so much emotion on a foggy day. All the city towers and its rooftops, the Charles Bridge and its statues of saints, the squares and the gates, the chapels and the passages, all of these must be visited on a foggy day at least once in a lifetime.

More than that, Kafka does not go for a walk unless it is foggy. Although, sometimes, he can be seen at Café Louvre where I am now seated. It is strange that Paris, the city of cafés, has never really had this culture of roomy coffeehouses like those we can find in Central Europe. Apparently, Parisians have always enjoyed squeezing themselves into cafés and that is why Paris coffeehouses have always had small tables and tiny chairs. In the former Austro-Hungarian Empire, the café was rather a sort of club where the middle class and

**Translation
Café**

veneau să se instaleze comod și să contemplate viața, să discute eventual despre artă și să se certe, dar nu să facă revoluție, ca la Paris. În timp ce scriu aceste rînduri îmi spun că Parisul nu mai are nicio cafenea atât de mare ca Louvre, cu sală de biliard alături, cu salon pentru muzică... A fost o vreme când unele din spațiile acestei cafenele funcționau ca „saloane de șah” iar altele erau niște „camere private” cu mese de scris și telefon alături, iar jurnaliștii sau scriitorii și le rezerva și petreceau aici ore și ore.

the artists came to make themselves at home and contemplate life, perhaps to talk about art and argue, but not to start a revolution, like in Paris. While I am writing these lines, I am telling myself that Paris does not have a café as big as Louvre anymore, with an adjoining poolroom and a music room... Once, some of the rooms of this coffeehouse served as ‘chess rooms’, while others were ‘private rooms’ with writing tables and a telephone beside, booked by journalists or writers who would spend hours on end there.

Sigur, acum Louvre este puțin desfigurată de turiști, motiv pentru care Kafka vine rar... Ați reflectat la fraza „Pe domnul K îl calomniase pesemne cineva pentru că într-o bună zi se trezi arestat”? Știu cît de mult îl admirăți pe Kafka și ce mult v-ați hrăniti cu romanele sale, cu universul său. Va trebui într-o zi să veniți la Praga și să priviți, de pe podul Charles, spre edificiul fostului palat regal, o cetățuie imensă, strivitoare de fapt, așezată pe colina de pe malul stîng al rîului Vîltava, de unde domină tot orașul. Această

Of course, Louvre has been altered by the presence of tourists, which is why Kafka rarely comes by... Have you reflected on the line ‘Someone must have slandered K because one day he got arrested without having done anything truly wrong’¹⁴? I know how strongly you admire Kafka and how much you have lived and breathed his novels, his universe. One day, you must come to Prague, stand on the Charles Bridge and watch the former royal palace, a huge citadel, the sight of which is overwhelming. It is situated on a hill on the left bank

¹⁴ <https://www.goodreads.com/quotes/457950-someone-must-have-slandered-josef-k-for-one-morning-without>, last checked: 12:07 10 APRIL 2017

fortăreață de fapt, una dintre cele mai mari din Europa Centrală, este un adevărat labirint de curți și clădiri, un monument al austerozității în total contrast cu exuberanța plină de ecouri baroce care emană din restul orașului.

Ceva apăsător și rigid, sever și impenetrabil emană din acest „castel”, simbol al unei autorități abstracte și impersonale, reci și cinice. Când veți privi această siluetă, mai ales prin ceată, veți înțelege de ce a scris Kafka un roman intitulat Castelul.

În schimb, nouă ne revine meritul de a-i fi suflat într-o zi, lui Kafka, acest extraordinar început de roman: „Pe domnul K îl calomniase pesemne cineva pentru că într-o bună zi se trezi arestat”. Niciun istoric literar, niciun biograf, nicio carte de mărturii nu menționează acest detaliu. Mă veți întreba, poate, de ce vă-l incredindez dumneavoastră. Vă las să descoperiți de unul singur răspunsul. Merită să vă imaginați însă această scenă.

of the Vltava river, dominating the entire city. This palace, better described as a fortress, one of the greatest in Central Europe, is an actual labyrinth of yards and buildings, a monument of austerity in total contrast with the exuberance full of baroque echoes reverberating from the rest of the city.

Something burdensome and rigid, stern and impenetrable emanates from this ‘castle’, the symbol of an abstract and impersonal, cold and cynical authority. Only when you gaze upon this silhouette, especially through the fog, will you understand why Kafka wrote a novel entitled ‘The Castle’.

However, we have the merit of whispering one day to Kafka this extraordinary beginning for a novel: ‘Someone must have slandered K because one day he got arrested without having done anything truly wrong’¹⁵. No literary historian, no biographer, no book of memoirs mentions this detail. Maybe you will ask me why I am entrusting it to you. I shall let you find out the answer for yourself. However, it would be worth imagining this scene.

¹⁵ <https://www.goodreads.com/quotes/457950-someone-must-have-slandered-josef-k-for-one-morning-without>, last checked: 12:07 10 APRIL 2017

Într-o zi cu ceată, într-o zi de februarie din acel an nefast 1914 care urma să deschidă seria de catastrofe ale secolului al XX-lea, pe podul Charles se plimba un anume Franz Kafka. Un om care nu mai era Tânăr la cei 31 de ani, specialist în iubiri platonice, dezrădăcinat prin natura sa, ars pe dinăuntru de pasiunea pentru literatură. Nu eu am fost cel care, în acea zi de februarie, i-a suflat la ureche lui Franz Kafka acest început de roman. În acea zi el avea întîlnire pe podul Charles cu un anume Max Brod, un alt pasionat de literatură pe care îl cunoștea de peste zece ani și care devenise cel mai bun prieten al său. Nimeni nu a știut și nici nu va ști niciodată că acest Max Brod lucra pentru Agenția literară Courtois.

Kafka nu a fost însă un scriitor disciplinat. Pasionat, da, genial, da, însă atât de crucificat din cauza complicatelor sale relații cu propria sa familie și mai ales cu femeile. Pentru noi Kafka a fost un Nobel pierdut, dar ce contează. Important este că am știut să-i suflăm la ureche o frază esențială în cel mai viguros moment al vieții sale. Vă puteți imagina istoria literaturii moderne fără Kafka? Fără Procesul? Fără fraza: „Pe domnul K îl calomniase pesemne cineva pentru că

On a foggy day, a day of February in that terrible year, 1914, the one that was to start the series of catastrophes of the twentieth century, a certain Franz Kafka was walking on the Charles Bridge. He was a man no longer young at thirty-one, a specialist in platonic loves, rootless by his nature, burnt with a passion for literature. I was not the one that on that day of February whispered into Franz Kafka's ear this beginning for a novel. That day he was to meet on the Charles Bridge with a certain Max Brod, another literary enthusiast, whom he had known for more than ten years and who had become his best friend. Nobody knew or would ever know that this Max Brod was working for the Courtois Literary Agency.

However, Kafka was not a disciplined writer. Passionate, yes, a genius, yes, but so judged because of his complicated relationships with his own family and especially with women. For us, Kafka was a lost Nobel, but what does it matter? It is important that we knew how to whisper into his ear a fundamental sentence in the most vigorous time of his life. Can you imagine the history of modern literature without Kafka? Without 'The Trial'? Without the sentence: 'Someone

într-o bună zi se trezi arestat"? Anul 1914 a fost cel care a arestat întregul secol XX. Un secol care n-a ieșit apoi din pușcărie decât în 1990, cînd au căzut regimurile comuniste în Europa de răsărit. Peste tot acest penitenciar care a fost Europa în toată această perioadă plutește umbra lui Kafka. La fel ca și deasupra „castelului” de la Praga.

Nu vreau însă să mă lungesc prea mult. Mai ales ca vă simt nerăbdător. Știu, știu ce așteptați de la noi, dar nu vă pot promite deocamdată nimic. Nu vă cunoaștem încă suficient. Nici Bernard nu și-a făcut încă o părere clară despre manuscrisele pe care i le-ați incredințat, nici Domnișoara Ri nu v-a întîlnit încă. În ultima dumneavoastră scrisoare mă implorați să vă trimiteți, să vă sugerez, să vă propun cel puțin o pre-primă frază de început de roman. Ce idee! Nimeni nu ne-a cerut încă așa ceva. Dar dacă vreți să vă jucați, dacă vreți să abordați niște exerciții preliminare, poftim, încercați să brodați ceva în jurul acestui început de text: Nu este ușor să ai un frate mai mare considerat de toată lumea drept un geniu.

must have slandered K because one day he got arrested without having done anything truly wrong¹⁶? 1914 was the year that arrested the entire twentieth century. A century that only got out of prison in 1990, when the communist regimes in Eastern Europe fell. Above all this prison that was Europe for all that time, the shadow of Kafka is floating. Just as it does over the ‘castle’ in Prague.

But I will cut it short. Especially because I can feel your impatience. I know, I know what you want from us, but I cannot promise you anything for now. We still do not know you well enough. Bernard has not yet formed a clear opinion on the manuscripts you entrusted him with, nor has Miss Ri met you yet. In your last letter, you begged me to send you, suggest, propose at least one pre-first novel beginning. What an idea! Nobody has asked this of us yet. But if you want to play, if you want to tackle some preliminary exercises, all right, try making something out of this beginning: It is not easy having an older brother considered to be a genius by everyone.

¹⁶ <https://www.goodreads.com/quotes/457950-someone-must-have-slandered-josef-k-for-one-morning-without>, last checked: 12:07 10 APRIL 2017

Vă urez inspirație, dar mai ales capacitatea de a asculta pînă la sfîrșit ceea ce spun cuvintele în timp ce le scrieți.

Al dumneavoastră.

Guy Courtois

P.S. Aș fi vrut să vă mai vorbesc încă de podul Charles care este de fapt „centrul” acestui minunat oraș numit Praga. Puține orașe au ca nucleu, ca miez, ca punct central un pod. Iată o simbolistică la care ar merită să reflectăm. Ponte Vecchio, la Florența, mai are acest rol, de centru fizic și spiritual al orașului, de nod energetic de unde iradiază memoria unui întreg spațiu urban. Iar într-o măsură mai mică, podul Rialto de la Veneția. Dacă vă vine și un alt exemplu în minte vă rog să-mi scrieți.

I wish you inspiration, but most of all the ability to listen right to the end to what your words say while writing them.

Yours.

Guy Courtois

P.S. I would have enjoyed telling you more about the Charles Bridge, which is actually the ‘centre’ of this wonderful city called Prague. In few cities does a bridge stand for a nucleus, a core, a central point. This is a symbolism worth pondering on. The Ponte Vecchio, in Florence, also has this role, of physical and spiritual centre of the city, of an energetic knot casting the memory of an entire urban space. And to a lesser extent, The Rialto Bridge in Venice. If another example comes to your mind, please write to me.

**Translation
Café**